

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Советы
КАРАРЫ

2023 елның 14 августы

№160

«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәгә 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы, «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге уставының жирле үзидарә законнарына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертүне исәпкә алып, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәгә 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы, «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының 99, 100, 101 статьялары нигезендә, жирле үзидарә турындагы гамәлдәгә законнарға үзгәрешләрне һәм өстәмэләрне исәпкә алып, шулай ук 2023 елның 22 маендагы гавами тыңлаулар нәтижэләренә таянып, Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Советы **КАРАР ЧЫГАРДЫ:**

1. «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставын 1 нче кушымта нигезендә кабул итәргә.

2. Әлеге карарны Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының Татарстан Республикасы буенча идарәсенә дәүләт теркәве өчен жиберергә.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында дәүләт теркәвенә алганнан соң (pravo.tatarstan.ru) бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (kamskoye-ustye.tatarstan.ru) урнаштырырга.

4. Әлеге карар закон көченә кергән көннән түбәндәгеләрнең үз көчен югалтуын танырга:

- Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының 2005 елның 8 декабрдәгә 19 номерлы Уставы;

- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уставын кабул итү турында» 2005 елның 8 декабрдәгә 19 номерлы Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Советы карары;

- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында» 2006 елның 15 декабрдәгә 90 номерлы Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Советы карары;

- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында» 2019 елның 20 ноябрена 230 номерлы Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Советы карары;

- «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында» 2021 елның 29 октябренә 67 номерлы Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Советы карары.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Кама Тамагы муниципаль районы Башлыгы урынбасары И.Т. Гыйниятовка йөкләргә.

Татарстан Республикасы Кама Тамагы
муниципаль районы Башлыгы,
муниципаль район Советы рәисе

Н.А.Вазыйхов

Татарстан Республикасы Кама Тамагы
муниципаль районы Советының
«Татарстан Республикасының Кама
Тамагы муниципаль районы муниципаль
берәмлек Уставын кабул итү турында»
2023 елның 14 августындагы 160
номерлы карарына кушымта

«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Муниципаль район һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы муниципаль берәмлегенә «Кама Тамагы муниципаль районы «муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 26 – ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән муниципаль район статусы бирелгән.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме - Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы. Кыскартылган вариант - Татарстан Республикасы Кама Тамагы районы (алга таба текст буенча - район).

2 статья. Районның территорияль корылышы

1. Район территориясе составына Район территориясе составына түбәндәгеләр керә: Кама Тамагы шәһәр тибындагы поселогы; Куйбышев Затон шәһәр тибындагы поселогы; Тенеш шәһәр тибындагы поселогы; Балтач авыл җирлеге; Олы Бортас авыл җирлеге; Олы Карамалы авыл җирлеге; Олы Кариле авыл җирлеге; Олы Салтык авыл җирлеге; Варварино авыл җирлеге; Кирельский авыл җирлеге; Келәнче авыл җирлеге; Красновидово авыл җирлеге; Кече Салтык авыл җирлеге; Осинники авыл җирлеге; Иске Барыш авыл җирлеге; Иске Казиле авыл җирлеге; Сөйки авыл җирлеге; Тәмте авыл җирлеге; Уразлы авыл җирлеге; Яңасала авыл җирлекләре керә.

2. Районның административ үзәге булып Кама Тамагы шәһәр тибындагы поселогы тора.

3. Район чикләре «Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 26-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Район чикләре җирлекара характердагы мәсьәләләргә хәл итү өчен районның җирле үзидарә органнары тарафыннан шартлар тудыру кирәклеген исәпкә алып, шулай ук районның бөтен территориясендә күрсәтелгән органнарга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән.

5. Район чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 статья. Районның рәсми символлары

1. Районның үз рәсми символлары - тарихи, мәдәни һәм башка җирле гореләтләрне чагылдыра торган герб һәм флагы бар, шулай ук гимны булырга мөмкин.

2. Рәсми символларны тасвирлау, алардан файдалану тәртибе район Советы раслаган район флагы һәм гербы турындагы нигезләмәләр белән билгеләнә.

3. Район гербын сурәтләр район органнарының һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының матбугат, бланк һәм башка рәсми документларында, Район Советының

утырышлар залында, район Башлыгының эш кабинетларында һәм район Башкарма комитеты житәкчесенә эш кабинетларында урнаштырыла. Район гербын рәсми рәвештә яңадан бастыруның башка очраklары Район Советы карары белән билгеләнә.

4. Районның рәсми символлары федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве узарга тиеш.

4 статья. Район халкы һәм аларның районда жирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

Районның халкы (халкы) - Россия Федерациясе гражданны, даими яисә башлыча район территориясендә яшәүче һәм федераль законнарда Россия Федерациясенә халыкара шартнамәләре нигезендә жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга хокукларга ия булган башка гражданны.

Район халкының район жирле үзидарәсен гамәлгә ашыру буенча түбәндәге хокуклары бар:

1. Районда үзидарәне референдум юлы белән һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрен кулланып, шулай ук әлегә Уставта каралган жирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашыралар.

2. Сайлау хокукына ия район халкы жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга турыдан-туры, шулай ук женесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, дингә, инануларына, ижтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә бертигез хокукларга ия.

3. Районның һәр кешесе жирле үзидарә органнарына һәм районның жирле үзидарәсе вазыйфаи затларына турыдан-туры мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук, законда башкасы каралмаган булса, гражданнының районның жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында тулы һәм дәрәс мәгълүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

5. Районның жирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка район һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре турында, социаль ташламалар, экологик вәзгыять, ижтимагый тәртипне саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими мәгълүмат бирәләр.

6. Гражданны судта районның жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының хокукий актларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) шикәять белдерергә хокуклы, әгәр алар законнарда каршы килә икән, гражданнының хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен боза.

5 статья. Районның жирле үзидарә органнары структурасы

1. Районның жирле үзидарә органнары структурасына район Советы, район Башлыгы, район Башкарма комитеты, районның Контроль-хисап палатасы, районның Финанс-бюджет палатасы, районның Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы, әлегә Устав нигезендә төзелә торган башка жирле үзидарә органнары керә.

2. Районның жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән гамәлгә ашырыла.

6 статья. Районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) муниципаль район бюджеты проектын төзү һәм карау, муниципаль район бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, муниципаль район бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) жирле салымнар һәм муниципаль район жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм бетерү;

3) муниципаль районның муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлекләренә электр һәм газ белән тәмин итүне муниципаль район чикләрендә оештыру;

5) муниципаль район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә, автомобиль транспортында, шәһәр жир өсте электр транспортында һәм юл хужалыгында муниципаль район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру һәм аларда юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәмин итү, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыру;

6) халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм муниципаль район чикләрендә жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

7) террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук муниципаль район территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) ликвидацияләүдә катнашу;

8) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, муниципаль район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен яклауга һәм үстерүгә, жирле аз санлы халыкларның һәм башка милли азчылыкларның хокукларын гамәлгә ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясен тәмин итүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чаралар эшләү һәм гамәлгә ашыру;

9) муниципаль район территориясендә гадәттән тыш хәлләренә кисәтү һәм алардан килгән зыяннарны бетерү эшендә катнашу;

10) шәһәр һәм авыл торак пунктларыннан читтәге муниципаль районнар чикләрендә янғын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәмин итү;

11) муниципаль район территориясендә жәмәгать тәртибен саклауны закон чыгару тәртибендә оештыру;

12) муниципаль районның административ участогында эшләү өчен бинаны полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә бирү;

13) хезмәткәргә участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларын үтәве чорына торак урын бирү;

14) әйләнә-тирә мохитне саклау буенча жирлекара характердагы чараларны оештыру;

15) муниципаль мәгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруны финанс ягыннан тәмин итү вәкаләтләрәннән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыру (өстәмә белем бирүдән тыш, аларны финанс ягыннан тәмин итү Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган балаларга өстәмә белем бирүне оештыру), балаларның гомерен һәм сәламәтлеген тәмин итү чараларын да кертәп, каникул вакытында балаларның ялын оештыруны тәмин итү чараларын үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

16) муниципаль район территориясендә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыру (халыкка медицина ярдәме күрсәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы карамагындагы медицина оешмаларында медицина ярдәме белән тәмин ителә торган территорияләрнең Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган исемлегенә кертелгән жирлекләр территорияләрәннән тыш) гражданның медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләренә территорияль программасы нигезендә аерым территорияләрдә халыкка медицина ярдәме күрсәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы территорияләр исемлеген;

17) район территориясендә каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау), жыю, транспортировка, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү эшчәнлеген оештыруда катнашу;

18) муниципаль районны территорияль планлаштыру схемасын раслау, муниципаль район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеш эшчәнлеген тәмин итү буенча муниципаль районны территорияль планлаштыру схемасы нигезендә эзерләнгән документацияне раслау, муниципаль район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеш эшчәнлеген тәмин итүнең мәгълүмат системасын төзү, муниципаль ихтыяжлар өчен муниципаль район чикләрендә жир кишәрлекләрен резервлау һәм алу, индивидуаль торак төзелеш объектынның яисә бакча йортынның планлаштырыла торган параметрлары турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелешенә яисә бакча төзүнең планлаштырыла торган параметрлары һәм жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеш объектын яисә бакча йорт урнаштыруның билгеләнгән параметрлары, күрсәтелгән жир кишәрлегендә индивидуаль торак объектын төзүнең планлаштырыла торган параметрлары яисә төзелеш объектын төзүнең планлаштырыла торган таләпләренә туры килмәве турында хәбәрнамә жиберү, индивидуаль торак йорт яисә төзелеш объектын төзүнең планлаштырыла торган территориясендә урнашкан жир кишәрлегендә индивидуаль төзелеш объектын яисә төзелеш корылма төзүнең планлаштырыла торган параметрларына туры килүе

турында Россия Федерациясе территориясендә урнашкан жир кишәрлегендә индивидуаль торак йорт яисә төзелеш объектын төзүнең яисә төзелеш объектын төзүнең үз белдеге территориясендә урнашкан жир кишәрлегендә планлаштырыла торган таләпләргә туры килүе хакында ирекле төзелгән яисә урнаштыру планлаштырыла торган карар кабул итү турында хәбәрнамә жибәрү;

19) реклама конструкцияләрен урнаштыру, муниципаль район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатациялүгә рөхсәтләр бирү схемасын раслау, мондый рөхсәтләрне гамәлдән чыгару, муниципаль район территориясендә «Реклама турында» 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла торган үз белдеге белән билгеләнгән реклама конструкцияләрен күрсәтү турында күрсәтмәләр бирү;

20) жирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архив төзү һәм аны карап тоту;

21) муниципаль район территориясендә жирлекара күмү урыннарын карап тоту, ритуаль хезмәтләр оештыру;

22) муниципаль район составына керүче жирлекләрне элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

23) жирлекара китапханәләр арасында халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, китапханә фондларын туплау һәм аларның сакланышын тәэмин итү;

24) муниципаль район составына керүче жирлекләрне ял итүне оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәт күрсәтүләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

25) муниципаль район составына керүче жирлекләрдә жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыру;

26) муниципаль район милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклап калу, алардан файдалану һәм аларны популярлаштыру, муниципаль район территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклау;

27) муниципаль район составына керүче жирлекләрнең бюджет тәэмин ителеше дәрәжәсен муниципаль район бюджеты акчалары исәбеннән тигезләү;

28) территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, муниципаль район халкын һәм территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

29) муниципаль район территориясендә жирле эһәмияттәге дэвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук жирле эһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләрен саклау һәм алардан файдалану өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

30) муниципаль район территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион эзерләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

31) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

32) жирлекләрдә авыл хужалыгы житештерүен үстерү өчен шартлар тудыру, авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта

эшкуралыкны үстөрүгө ярдам итү, социаль юнөлөштөгө коммерциячел булмаган оешмаларга, хэйрия эшчэнлегенэ һәм иреклелер (волонтерлыкка) ярдэме күрсэтү;

33) муниципаль район территориясендэ физик культураны, мэктеп спортын һәм массакулэм спортны үстөрү өчен шартлар тээмин итү, муниципаль районның рэсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;

34) балалар һәм яшьлэр белэн эшлэү буенча жирлекара характердагы чараларны оештыру һәм гамэлгэ ашыру;

35) Россия Федерациясенен су законнарында билгелэнгэн чиклэрдэ су объектлары милекчесенен вэкалэтлэрен гамэлгэ ашыру, шэхси һәм көнкүреш ихтыяжлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан файдалану кагыйдэлэрен билгелэү, моңа гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тээмин итү дэ керэ;

36) муниципаль урман контролен гамэлгэ ашыру;

37) федераль закон нигезендэ муниципаль район ихтыяжлары өчен ясалма жир кишэрлеклэре булдыру өчен кирэкле эшлэрне башкаруны тээмин итү;

38) муниципаль район чиклэрендэ коррупциягэ каршы көрөш чараларын гамэлгэ ашыру;

39) адреслау объектларына адреслар бирү, адресларны үзгэртү, аннулировать итү, урам-юл чэлтэре элементларына (федераль эһемияттэге автомобиль юлларыннан, региональ яисэ муниципальара эһемияттэге автомобиль юлларыннан тыш) исемнэр бирү, муниципаль районның авылара территориясе чиклэрендэ планлаштыру структурасы элементларына исемнэр бирү, мондый исемнэрне үзгэртү, аннулировать итү, мэгълүматны дэүлэт адреслы реестрында урнаштыру;

40) муниципаль районның авылара территориясендэ муниципаль жир контролен гамэлгэ ашыру;

41) “Кадастр эшчэнлеге турында” 2007 елның 24 июлендэге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендэ комплекслы кадастр эшлэрен башкаруны оештыру һәм территориянен карта-планын раслау;

42) муниципаль район чиклэрендэ жирле эһемияттэге махсус сакланылучы табигать территориялэрен саклау һәм алардан файдалану өлкэсендэ муниципаль контрольне гамэлгэ ашыру.

7 статья. Составына керүче авыл жирлеклэренен жирле эһемияттэге мәсьэлэлэрен хэл итү буенча районның вэкалэтлэре

1. Районның жирле үзидарэ органнары районның авыл жирлеклэре территориялэрендэ жирле эһемияттэге түбэндэге мәсьэлэлэрне хэл итэ:

1) муниципаль район составына керүче авыл жирлеклэре чиклэрендэ (алга таба - авыл жирлеклэре), Россия Федерациясе законнарында билгелэнгэн вэкалэтлэр чиклэрендэ халыкны электр, жылылык һәм газ белэн тээмин итүне оештыру;

2) авыл жирлеклэренен торак пунктлары чиклэрендэ жирле эһемияттэге юлларда машина кую урыннарын (парковка урыннарын) тэзүне һәм аларның эшчэнлеген тээмин итүне кертеп, юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү, авыл жирлеклэренен торак пунктлары чиклэрендэ жирле эһемияттэге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль тикшереп торуну гамэлгэ ашыру, юл

хәрәкәтен оештыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

3) авыл жирлекләрендә яшәүчеләрне һәм аз керемле гражданның торак урыннарына мохтажларны торак урыннары белән тәмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыру, торак төзелеше өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук жирле үзидарә органнарының торак законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

4) халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм авыл жирлекләре чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

5) авыл жирлекләре чикләрендә террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашу;

6) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, авыл жирлекләре территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

7) авыл жирлекләре чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм алардан килгән зыяннары бетерү эшендә катнашу;

8) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, авыл жирлекләре китапханәләренең китапханә фондларын туплау һәм аларның сакланышын тәмин итү;

9) авыл жирлекләре милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклап калу, алардан файдалану һәм аларны популярлаштыру, авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклау;

10) авыл жирлекләрендә жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыру, халык сәнгать һөнәрләрен саклап калуда, торгызуда һәм үстерүдә катнашу;

11) авыл жирлекләрендә яшәүчеләрнең күпләп ял итүе өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, моңа гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосуларына ирелә керүен тәмин итү дә керә;

12) авыл жирлекләренең генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, авыл жирлегенә территориясендә урнашкан территорияне планлаштыру буенча авыл жирлекләренең генераль планнары нигезендә эзерләнгән документацияне раслау, авыл жирлегенә чикләрендә урнашкан жир кишәрлегенә шәһәр төзелеше планын бирү, төзелешкә рөхсәт бирү (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очрактардан тыш), авыл жирлегенә территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзегәндә, реконструкцияләгәндә объектлар файдалануга тапшыруга рөхсәт бирү, авыл жирлекләрен шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативларын раслау,

муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлекләрен резервлау һәм жир кишәрлекләрен алу, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда авыл жирлегенен жир кишәрлекләрендә авыл жирлегендә жир кишәрлекләренә контролен гамәлгә ашыру, бакчачылар йортын карап тикшергәндә яисә индивидуаль төзелеш объектын йөрткән очрақта, индивидуаль төзелеш корылмаларны яисә индивидуаль төзелеш объектын реконструкцияләгәндә каралган объектны төзүнең яисә реконструкцияләүнең планлаштырылмый торган параметрларында каралган каралган каралган каралган каралган таләпләргә туры килү яисә жир кишәрлекләрендә каралган жир кишәрлекләрендә жир кишәрлекләренен яисә жир кишәрлекләренен тиешле булуын раслау;

13) территорияль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм авыл жирлекләре территорияләрен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

14) авыл жирлекләре территорияләрендә авария-коткару хезмәтләрен һәм (яисә) авария-коткару формированиеләрен төзү, тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру;

15) авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

16) авыл жирлекләре территориясендә жирле әһәмияттәге дөвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәмин итү, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләрен файдалану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

17) Россия Федерациясенен су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесенен вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, алардан файдалануны чикләү турында халыкка мәгълүмат житкерү;

18) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

19) авыл жирлекләренен административ участкаларында хезмәт күрсәтүче хезмәткәрләргә участок полиция хезмәткәрләре урынын бирү;

20) хезмәткәрләр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфа буенча вазыйфалар башкару чорына полиция участок уполномоченныйлары вазыйфаларын биләүче хезмәткәрләргә һәм аларның гаилә әгъзаларына торак урыннар бирү;

21) «Коммерциягә карамаган оешмалар турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

22) «Федераль милектәге су объектларында төзелгән ясалма жир кишәрлекләре турында һәм Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2011 елның 19 июлендәге 246-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәмин итү;

23) авыл жирлекләре чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыру;

24) «Кадастр эшчэнлеге турында» 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә авыл жирлекләре территорияләрендә комплекслы кадастр эшләрэн башкаруда катнашу;

25) жылылык белән тээмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яисә) модернизацияләү буенча бердәм жылылык белән тээмин итүче оешма тарафыннан йөкләмәләр үтәлешен муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

26) жирле әһәмияттәге автомобиль юлларында юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тээмин итү, шул исәптән паркинглар (парковка урыннары) эшчәнлеген булдыруны һәм тээмин итүне дә кертәп, жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль тикшереп торуны гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру, шулай ук автомобиль юлларынан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

2. Муниципаль районның жирле үзидарә органнары муниципаль район составына керүче аерым жирлекләрнең жирле үзидарә органнары белән килешүләр төзәргә, аларга жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренә бер өлешен гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә тиешле жирлекләр бюджетларына муниципаль район бюджетыннан бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән тапшыру турында килешүләр төзәргә хокуклы.

Күрсәтелгән килешүләр билгеле бер срокка төзеләргә, аларның гамәлдә булуын туктату нигезләрен һәм тәртибен билгели торган нигезләмәләр, шул исәптән вакытыннан алда, тапшырыла торган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен кирәкле бюджетара трансфертларның әлеге өлештә күрсәтелгән еллык күләмен билгеләү тәртибен, шулай ук килешүләрне үтәмәгән өчен финанс санкцияләрен күздә тотарга тиеш. Килешүләр төзү тәртибе муниципаль район Уставы һәм (яисә) муниципаль район Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

Күрсәтелгән килешүләр нигезендә тапшырылган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен жирле үзидарә органнары муниципаль район Советы карарында каралган очрақларда һәм тәртиптә үз матди ресурсларын һәм финанс средстволарын өстәмә файдаланырга хокуклы.

3. Муниципаль районның жирле администрациясе «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 34 статьясындагы 2 өлешенә өченче абзацында каралган очрақларда муниципаль районның административ үзәге булган жирлекнең жирле администрациясе вәкаләтләрен үз керемнәре һәм муниципаль район бюджеты кытлыгын финанслау чыганақлары исәбеннән гамәлгә ашыра.

8 статья. Районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә районның жирле үзидарә органнары хокуқлары

1. Муниципаль районның жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:
 - 1) муниципаль район музейларын төзү;
 - 2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

3) муниципаль район территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм муниципаль район территориясендә милләтара мөнәсәбәتلәр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

5) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

6) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтүче ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

7) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә оешмаларга инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтү;

8) «Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында» 2012 елның 20 июлендәге 125-ФЗ номерлы Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыру;

9) авылара территориядә нотариусның торак пункттында булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

10) федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмаларга хезмәт күрсәтү шартларын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыру, шулай ук ведомство буйсынуындагы оешмалар житәкчеләре эшчәнлеген бәяләгәндә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларын бәйсез бәяләү нәтижәләрен куллану һәм оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартларын бәйсез бәяләү нәтижәләре буенча ачыкланган житешсезлекләренә бетерү буенча федераль законнар нигезендә контрольдә тоту;

11) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

12) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын үстерүгә, адаптив физик культурага һәм жайлашу спортына ярдәм күрсәтү;

13) «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;

14) исерек, наркотик яисә башка токсик исерек затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру;

15) участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына әлеге вазыйфаны хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бирү.

2. Муниципаль районның жирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләренә хәл итәргә, башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга (ул «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган), әгәр бу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләренә, дәүләт хакимияте органнарының компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм

Татарстан Республикасы законнары, жирле бюджетлар керемнәре исәбеннән, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре керткән очракта, башка дәүләт вәкаләтләрнең гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклары.

9 статья. Районның жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрнең бирү

Районның жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрнең бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Жирле үзидарә органнары тапшырылган дәүләт вәкаләтләрнең гамәлгә ашыру өчен тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә матди ресурслар һәм финанс чараларының шушы максатларга бүлүп бирелгән чикләрендә җаваплы булалар.

Тапшырылган вәкаләтләрнең гамәлгә ашыру дәүләт хакимияте органнарына контрольдә тотыла. Жирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрнең гамәлгә ашыруны тикшереп торы шартлары һәм тәртибе тиешенчә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә. Район Советы үз вәкаләтләрнең чикләрендә районның жирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрнең гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалану очракларын һәм тәртибен билгеләргә хокуклары.

10 статья. Муниципаль контроль

1. Жирле үзидарә органнары федераль законнарда каралган мәсьәләләр буенча муниципаль контрольне оештырырга һәм гамәлгә ашырырга хокуклары.

2. Юридик затларга, индивидуаль эшкуарларга муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга, тикшерүләрне оештыруга һәм уздыруга бәйлә мөнәсәбәтләргә карата «Дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында» 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

11 статья. Районның муниципалитетара хезмәттәшлектә катнашуы

1. Районның жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген оештыру, муниципаль берәмлекләрнең уртак мәнфәгатьләрен чагылдыру һәм яклау максатларында район Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Советы эшендә катнаша, шулай ук муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләре эшендә катнашырга хокуклары.

2. Жирле эһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү өчен финанс чараларын, матди һәм башка ресурсларны берләштерү максатларында район жирле үзидарә органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары белән берлектә муниципальара берләшмәләр төзелергә, хужалык жәмгыятьләре һәм

башка муниципальара оешмалар төзелергә мөмкин, федераль законнар һәм район Советының норматив хокукый актлары нигезендә шартнамәләр һәм килешүләр төзелә. Күрсәтелгән муниципалитетара берләшмәлەرگә районның жирле үзидарә органнары вәкаләтләре бирелә алмый.

12 статья. Муниципаль районның жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара бәйләнеше

Муниципаль районның жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлеге түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- 1) муниципаль районның жирле үзидарә органнары муниципаль районның социаль-иқтисадый үсешенә юнәлтелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда катнашу;
- 2) муниципаль районның жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (килешүләр) төзү;
- 3) даими яисә вақытлыча координация, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары булдыру;
- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында муниципаль район Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгеләнгән үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

II бүлек. РАЙОН ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ РАЙОН ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУЫ

13 статья. Район халкы тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру рәвешләре һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвешләре түбәндәгеләр:

- 1) жирле референдум;
- 2) район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 3) гражданның хокукый ижади инициативасы;
- 4) инициатив проектлар;
- 5) территориаль ижтимагый үзидарә;
- 6) гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;
- 7) гражданның жылышы;
- 8) гражданның конференциясе (делегатлар жылышы);
- 9) гражданның сораштыру;
- 10) жирле эһмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
- 11) гражданның жирле үзидарә органнарына мөрәжәгәте;
- 12) районның ижтимагый (консультатив) советлары;

13) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законга, башка федераль законнарға һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләр.

14 статья. Жирле референдум

1. Жирле референдум район кешеләренәң турыдан-туры федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирле әһәмияттәгә мәсьәләләргә хәл итү максатларында уздырыла.

2. Жирле референдум районның бөтен территориясендә уздырыла.

3. Жирле референдумда референдумда жирле референдумда катнашу хокукына ия район халкы катнашырга хокуклы. Гражданныр жирле референдумда гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә яшерен тавыш биргәндә катнаша.

4. Жирле референдумны уздыру турында карар район Советы тарафыннан түбәндәгә инициатива белән кабул ителә:

1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданныр;

2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән сайлау берләшмәсенәң, башка ижтимагый берләшмәненәң;

3) Район Советы һәм район Башкарма комитеты житәкчесе алар тарафыннан бергә чыгарылган иде.

5. Гражданныр, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты булып әлегә инициативаны хуплап имзалар жыю тора. Референдум уздыру инициативасын хуплап жыелырга тиешле имзалар саны район территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының 5 процентын тәшкит итә, әмма кимендә 25 имза була алмый.

6. Район Советы һәм район башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан чыгарылган референдум уздыру инициативасы район Советы карары һәм башкарма комитет житәкчесе карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны күрсәтү тәртибе район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Район Советы район Советына жирле референдум билгеләнә торган документлар кергән көннен алып 30 көн эчендә жирле референдумны билгели.

8. Тавыш бирү йомгаклары һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар район территориясендә һичшиксез үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфай затлары яисә районның жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Районның жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен әлегә Устав билгеләгән вәкаләтләр бүләшү нигезендә тәэмин ителәр.

11. Жирле референдум уздыру турындагы карарга, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга карата федераль закон нигезендә суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

12. Жирле референдумны эзерләү һәм уздыру тәртибе федераль закон һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән жайга салына.

15 статья. Чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү күрсәтелгән чиккә халыкның ризалыгын алу, районны үзгәртеп кору максатларында уздырыла.

2. «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда районның бөтен территориясендә яисә аның территориясендә бер өлешендә чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү уздырыла.

3. Район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү район Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрен исәпкә алып, «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

4. Муниципаль район чикләрен үзгәртү, муниципаль районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда муниципаль район халкының яртысыннан күбрәге яисә сайлау хокукына ия муниципаль район өлеше катнашса, узган дип санала. Район чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, районны үзгәртеп кору, күрсәтелгән үзгәреш өчен район халкының тавыш бирүдә катнашкан яртысыннан күбрәге яисә район өлеше тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү йомгалары һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

16 статья. Гражданның хокукый инициативасы

1. Район халкы әлеге Устав һәм район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокуклы.

2. Хокукый ижат инициативасы белән сайлау хокукына ия гражданның төркеме чыгыш ясарга мөмкин, аларның минималь саны муниципаль берәмлекнең вәкилләк органының норматив хокукый акты белән билгеләнә һәм сайлау хокукына ия район халкы санының 3 процентыннан арта алмый.

3. Хокук ижади инициативаны гамәлгә ашыру максатларында район халкы түбәндәгеләргә хокуклы:

гражданнарның яшәү (эшләү) урыны буенча жылышларын һәм хокук ижат инициативасын тикшерү һәм күрсәтү буенча башка күмәк чараларны оештырырга һәм уздырырга;

хокук ижат инициативасын күрсәтүне хуплап имзалар жыю буенча инициатив төркемнәр төзәргә;

районыбызда яшәүчеләрнең имзаларын жыйрга һәм хокук инициативасын законнарга каршы килми торган ысуллар белән күрсәтүне хуплап агитация алып барырга.

4. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыруда район халкына ярдәм күрсәтергә тиеш.

5. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты район Советы тарафыннан аның ачык утырышында, район башлыгы яисә район башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан әлеге Уставта билгеләнгән компетенцияләргә туры китереп, аны керткән көннән алып өч ай эчендә һичшиксез каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты караганда гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позицияләрен баян итү мөмкинлеге тәэмин ителәргә тиеш.

7. Гражданнарның хокук ижат инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау процедурасы тиешенчә район Советы Регламенты, район Башлыгының, район Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокук ижат инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау нәтижәләре буенча кабул ителгән нигезле карар рәсми рәвештә язма рәвештә аны керткән гражданнар төркеменә житкереләргә тиеш.

17 статья. Инициатив проектлар

1. Район халкы яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия чараларны гамәлгә ашыру максатларында жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә жирле үзидарә органнарына бирелгән мәсьәләләрне хәл итү хокукы белән район башкарма комитетына инициатив проект кертеләргә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырыла ала торган Район территориясенә бер өлешен билгеләү тәртибе Район Советы карары белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны кертү инициативасы белән уналты яшькә житкән һәм район территориясендә яшәүче кимендә ун граждан, территориаль ижтимагый үзидарә органнары (алга таба - проект инициаторлары) инициатив төркем чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны Район Советы карары белән киметеләргә мөмкин. Проект инициаторы булу хокукы Район Советы карары нигезендә шулай ук район территориясендә эшчәнлек алып баручы башка затларга да биреләргә мөмкин.

3. Инициатив проектта түбәндәге белешмәләр булырга тиеш:

- 1) Район халкы яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблемаларны тасвирлау;
- 2) күрсәтелгән проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;
- 3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижәләрен) тасвирлау;
- 4) инициатив проектны гамәлгә ашыруга кирәкле чыгымнарның алдан исәпләве;
- 5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырыла торган сроклары;
- 6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;
- 7) инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләмәнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, жирле бюджет акчалары күләменә күрсәтү;
- 8) Район территориясенә яисә аның чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак өлешенә Район Советы карары белән билгеләнгән тәртип нигезендә күрсәтү;
- 9) Район Советы карарында каралган башка белешмәләр.

4. Инициатив проект аны Районның башкарма комитетына керткәнче гражданнар жыенында, жыельшында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыельшында яисә конференциясендә, инициатив проект турында фикер алышу, аның район халкы мәнфәгатләренә туры килүен билгеләү, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын ачыклау, шулай ук инициатив проектны хуплау турындагы карарны гражданнарның жыены, жыельшы яисә конференциясендә каралырга тиеш. Шул ук вакытта бер жыенда, бер жыельшта яки гражданнарның бер конференциясендә берничә инициативалы проект каралырга мөмкин.

Район Советы карары белән шулай ук гражданнарны сораштыру, имзаларын жыю юлы белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерләрен ачыклау мөмкинлеге карала.

Инициатив проектны гамәлгә керткәндә проектның инициаторлары Районның башкарма комитетына гражданнар жыены, жыельшы яисә конференциясенен беркетмәсен, гражданнардан сораштыру нәтижәләрен һәм (яисә) имзалар кәгазьләрен куялар, алар инициатив проектка Район кешеләренең яисә аның бер өлешенең ярдәм итүен раслый.

5. Инициатива проектын район башкарма комитетына кертү турындагы мәгълүмат Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырылырга тиеш (<https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/>) Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә инициатив проект район башкарма комитетына кертелгәннән соң өч эш көне дәвамында әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән мәгълүматларны, шулай ук проект инициаторлары турында мәгълүматны үз эченә алырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнар район башкарма комитетына үзләренең тәкъдимнәрен һәм тәкъдимнәрен тәкъдим итү мөмкинлеге

турында, аларны тәкъдим итү срогын күрсәтеп, алдан хәбәр ителә. Үз искәرمәләрен һәм тәкъдимнәрен уналты яшькә житкән район халкы жибәрергә хоуклы.

6. Инициатив проект кертелгән көннән алып 30 көн эчендә Районның башкарма комитеты тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш. Районның башкарма комитеты инициатив проектны карау нәтижәләре буенча түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) инициативалы проектны хупларга һәм аның өстендә эшләүне жирле бюджет турындагы карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә жирле бюджет проектны төзү һәм карау тәртибенә туры китереп (жирле бюджет турындагы карарга үзгәрешләр кертү) тиешле максатларга һәм (яисә) тиешле максатларга һәм (яисә) дәвам итәргә;

2) Инициатив проектны хуплаудан баш тартырга һәм инициатив проектны хуплаудан баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, аны проект инициаторларына кайтарырга.

7. Районның башкарма комитеты түбәндәге очраklarның берсендә инициатив проектны хуплаудан баш тарту турында карар кабул итә:

1) инициатив проектны кертүнең һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектның Россия Федерациясенең федераль законнары һәм башка норматив хоукый актлары таләпләренә, Татарстан Республикасы законнарына һәм башка норматив хоукый актларга, әлегә Уставка туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарының кирәкле вәкаләтләре һәм хоуклары булмаганлыктан, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкинлегә булмау;

1) инициатив түләүләре барлыкка килмәгән инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чаралар күләмендә жирле бюджет чаралары булмау;

5) инициатив проектта тасвирланган проблеманы нәтижәлерәк хәл итү мөмкинлегә булу;

б) инициативалы проектны конкурс буенча сайлап алуны узмаган дип тану.

8. Районның башкарма комитеты хоуклы, ә әлегә статьяның 7 өлешендәге 5 пункттында каралган очракта проект инициаторларына бергәләп инициатив проектны эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны үз компетенцияләре нигезендә башка муниципаль берәмлекнең яисә дәүләт органының жирле үзидарә органы каравына тәкъдим итәргә тиеш.

9. Инициатив проектларны күрсәтү, кертү, тикшерү, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны уздыру тәртибе Район Советы тарафыннан билгеләнә.

10. Районның башкарма комитетына берничә инициативалы проект кертелгән очракта, шул исәптән эчтәлегә буенча шундый ук өстенлекле проблемаларны тасвирлаганда, Районның башкарма комитеты конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проектның инициаторларына хәбәр итә.

11. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү коллегияль органга (комиссиягә) йөкләнә, аны формалаштыру һәм эшчәнлек тәртибе Район Советы карары белән билгеләнә. Коллегия органның (комиссиянең) составы районның башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Бу чакта коллегияль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми санының яртысы Район Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнергә тиеш. Проектның инициаторларына

һәм аларның вәкилләренә конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда коллегияль орган (комиссия) тарафыннан инициатив проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәмин ителергә тиеш.

12. Проектның инициаторлары, район территориясендә гражданнар жыены, жыельшы яисә конференциясе тарафыннан вәкаләтләр бирелгән вәкаләтле башка гражданнар, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән башка затлар инициатив проектны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган рәвешләрдә гамәлгә ашыруны жәмәгать контролендә тотарга хокуклы.

13. Инициатив проектны Район башкарма комитеты тарафыннан карау турында, инициатив проектны гамәлгә ашыру барышы турында, шул исәптән акчаларны куллану турында, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында мәгълүмат Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының рәсми сайтында (<https://kamskoeye-ustye.tatarstan.ru/>) “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында Районның башкарма комитеты хисабы инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алып 30 календарь көн эчендә Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының рәсми сайтында (<https://kamskoeye-ustye.tatarstan.ru/>) бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш.

18 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Районда территорияль ижтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданнарның жыельшларын һәм конференцияләрен уздыру, шулай ук территорияль ижтимагый үзидарә булдыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Территорияль ижтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йорт подъезды; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; жирлек булмаган авыл торак пункты; район чикләрендә гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территорияль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре элге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча тиешле жирлекнең вәкиллекле органы тарафыннан билгеләнә.

4. Территорияль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория башка шундый ук территория составына керә алмый.

5. Территорияль ижтимагый үзидарә аның уставы нигезендә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәве узарга тиеш.

6. Территорияль ижтимагый үзидарә уставында түбәндәгеләр билгеләнә:

- 1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;
- 2) территорияль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, рәвешләре һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарын төзү, аларның вәкаләтләрән, хокукларын һәм бурычларын туктату тәртибе, вәкаләтләрә чоры;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) Территориаль ижтимагый үзидарәләрне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегә мәсьәләләре буенча гражданның жыелышлары, конференцияләре аның уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның жыелышы, әгәр анда уналты яшькә житкән тиешле территориядә яшәүче халыкның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның конференциясе, әгәр анда уналты яшькә житкән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән берен тәшкит итүче гражданның жыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданның жыелышының, конференцияләренә аерым вәкаләтләрәнә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары структурасын билгеләү;

2) территориаль ижтимагый үзидарэ уставын кабул итү. аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарын сайлау.

4) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенә төп юнәлешләрән билгеләү;

5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары эшчәнлегә турында хисапларны карау һәм раслау;

7) инициативалы проект турында фикер алышу һәм аны хуплау мәсьәләсе буенча карар кабул итү.

10. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары проект инициаторлары буларак инициатив проектны тәкъдим итә ала.

11. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары:

1) тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатләрән тәкъдим итә;

2) гражданның жыелышларында кабул ителгән карарларның үтәлешен тәмин итәләр;

3) тиешле территориядә яшәүче гражданның социаль-көнкүреш ихтияжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән территорияне карап тоту, төзекләндерү, башка хужалык эшчәнлеген күрсәтелгән гражданның акчалары исәбеннән дә, район бюджетыннан файдаланып жирле үзидарэ органнары белән шартнамә нигезендә дә гамәлгә ашырырга;

4) әлегә органнар һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле, күрсәтелгән актларны кабул итү компетенциясенә

кертелгән муниципаль норматив хокукый актлар проектларын район Советына, район башлыгына һәм районның башкарма комитетына кертәргә хокуклы.

12. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе жирлек уставы һәм жирлек вәкиллекле органының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Жирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе тиешенчә жирлек уставы һәм (яисә) жирлек вәкиллекле органының норматив хокукый актлары, район Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

19 статья. Халык тыңлаулары, ижтимагый фикер алышулар

1. Район Советы, район Башлыгы катнашында жирле эһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен ачык тыңлаулар үткәреләргә мөмкин.

2. Халык алдында тыңлаулар район Советы, Район Башлыгы яки Район башкарма комитеты житәкчесенә контракт нигезендә үз вәкаләтләрен башкаручы инициативасы белән уздырыла.

Халык, район Советы инициативасы буенча үткәрелә торган гавами тыңлаулар район Советы тарафыннан билгеләнә, ә район башлыгы яки район башкарма комитеты житәкчесе инициативасы буенча контракт нигезендә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы район башлыгы Район башлыгы инициативасы белән билгеләнә.

3. Халык тыңлауларына чыгарылырга тиеш:

1) муниципаль район уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, муниципаль район уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Татарстан Республикасы Конституциясе яисә законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертү очракларыннан тыш;

2) район бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

3) районның социаль-иқътисадый үсеш стратегиясе проекты;

4) районны үзгәртеп кору турында мәсьәләләр, моңа тавыш бирү юлы белән яисә гражданнар жыеннарында белдерелгән район халкының ризалыгын алу таләп ителә торган «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциптары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә;

5) жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү мәсьәләләре;

б) жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару буенча расланган кагыйдәләр булмаганда, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан файдалануның рөхсәт ителгән бер төрен үзгәртү мәсьәләләре.

4. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызанлау кагыйдәләре проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлегеннән яисә капитал төзелеш объектыннан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә яисә рөхсәт бирү турындагы

карарлар проектларына, капитал төзелеш объектларын төзүнең, реконструкцияләүнең иң чик параметрларыннан тайпылуға рөхсәт бирү турындагы карарларның проектларына, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен үзгәртү мәсьәләләренә, жирдән файдалануның расланган кагыйдәләре булмаганда һәм төзелеш корылмаларын файдалануның башка төрен үзгәртү мәсьәләләренә, муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) норматив хокукый актларны исәпкә алып, муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) норматив хокукый актлар белән билгеләнгән жәмәгать фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткәрелә.

4. Гавами тыңлаулар уздыру турында карар, гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфай заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проекты карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Аларны үткөрү вакытын һәм урынын күрсәтеп, гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, шул исәптән «Дәүләт һәм муниципаль хезмәт күрсәтүләренә (функцияләренә) бердәм порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасында урнаштырылырга тиеш.

6. Гавами тыңлаулар һәм муниципаль норматив хокукый акт проекты басылып чыккан (халыкка житкерелгән) көннән район халкы район башлыгына халык тыңлауларына чыгарылган муниципаль норматив хокукый акт проекты яки мәсьәләсе буенча, шул исәптән “Бердәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр (функцияләр) порталы” федераль дәүләт мәгълүмат системасы ярдәмендә тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жибәрергә хокуклы. Кисәтүләр һәм тәкъдимнәр юнәлешә гавами тыңлаулар үткөрү көненә кадәр 2 эш көненнән дә соңга калмыйча тәмамлана. Район Башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм кисәтүләрне гомумиләштерүне оештыра һәм аларны гавами тыңлауларда катнашучыларга житкерә.

7. Халык тыңлаулары, гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль норматив хокукый акт проекты карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Халык тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән уздырыла. Гавами тыңлауларда районның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча жирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлауларга чыгару кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтижәләре, кабул ителгән карарларның дәлилленгән нигезләмәсен дә кертәп, шул исәптән «Бердәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр (функцияләр) порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча.

10. Гавами тыңлауларны оештыру һәм үткәрү тәртибе район Советы раслаган гавами тыңлаулар турында нигезләмә белән билгеләнә.

11. Әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар, гавами тыңлаулар өчен каралган башка сроклар гамәлдәге законнар белән билгеләнмәгән булса, кулланыла.

20 статья. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр турында фикер алышу, халыкка жирле үзидарә органнары һәм район жирле үзидарәсенә вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү, инициатив проектлар кертү һәм аларны карау, район территориясенә бер өлешендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен гражданнар жыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнарның жыелышлары районның микрорайоннары, торак массивлары, кварталлары, урамнары, торак йортлары, торак пунктлары буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыелышы халык, район Советы, район башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очрақларда үткәрелә.

Инициатив проектлар кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында уналты яшкә житкән әлеге территориядә яшәүчеләр катнашырга хоуклы. Инициатив проектларны кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе район Советының норматив хоукый акты белән билгеләнә.

3. Район Советы яки район башлыгы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар жыелышы район Советы яки район башлыгы тарафыннан тиешенчә билгеләнә.

4. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар жыелышы Территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм шушы территорияләрдә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар жыелышында катнашу хоукына ия халык төркемнәренә кимендә 10 процентында торган гражданнар төркеменә язма тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карауга чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеге, жыелышны уздыру вакыты һәм урыны күрсәтелергә тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә әгәр жыелышны үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәжәгать итсә - әлеге гражданнар, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын күрсәтеп мөрәжәгать итә.

Район Советы үзенә якындагы утырышында гражданнар жыелышын үткәрү турында тәкъдим кертте.

Район Советы гражданнарның жыелышын үткәрүдән үзенә максатка ярашсызлыгы мотивлары буенча баш тартырга хоуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын уздыру вакыты һәм алар турында фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр, шушы массакуләм мәгълүмат чарасын кулланып, жыелыш үткәрелгәнгә кадәр жиде көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә, почта хәбәрләре, квартал саен була торган әйләнешләр, игълан итү һәм башка мөмкин булган чаралар кулланыла.

Гражданнар жыелышын әзерләүне һәм уздыруны районның башкарма комитеты тәмин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия 18 яшькә житкән гражданнар катнашырга хокуклы. Жыелышта катнашырга хокукы булган гражданнарның гомуми саны муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә булу урыны һәм яшәу урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәүне исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Жыелышта катнашырга хокукы булган гражданнар санының кимендә өчтән бере катнашса, гражданнар жыелышы тулы хокуклы дип санала.

Жыелыш карарлары жыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар жыелышы районның жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарәненң вазыйфай затларына мөрәжәгатьләр кабул итәргә, шулай ук районның жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәненң вазыйфай затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы үз компетенциясенә территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар жыелышы кабул иткән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм район жирле үзидарәсененң вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш, алар компетенциясенә мөрәжәгатьләрдәге мәсьәләләрне хәл итү кертелгән, язма жавап юлламасы белән.

11. Гражданнар жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар жыелышының вәкаләтләре «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, әлеге Устав, район Советының норматив хокукый акты һәм территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыелышы йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка житкереләргә) тиеш.

21 статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм район халкының фикерен ачыклау зарурлығы очрагында уздырыла. Район территориясененң бер өлешендә яшәүче халык арасыннан гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышын чакыру кыенлашкан очракларда уздырыла, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм

гражданнар жыелышында катнашу хокукы булган кешеләр саны 300 кешедән артып киткән очракта да.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар жыелышын) билгеләү һәм үткөрү, делегатлар сайлау тәртибе район Советының әлеге Уставы һәм (яисә) норматив хокукый акты белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, район Советы, район башлыгы инициативасы белән уздырыла. Район Советы яки район башлыгы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе район Советы яки район башлыгы тарафыннан тиешенчә билгеләнә. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) район Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар жыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә житкән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән берен тәшкил итүче гражданнар жыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) нәтижеләре рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

22 статья. Гражданнар сораштыруы

1. Гражданнар сораштыруы жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халык фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен бөтен территориядә яисә район территориясендә үткәрелә.

Сораштыру нәтижеләре киңәш характерында.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия район халкы катнашырга хокуклы. Гражданнарның инициатив проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда район халкы яисә аның өлеше катнашырга хокуклы, аларда уналты яшькә житкән инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

3. Гражданнардан сорау түбәндәге инициатива белән үткәрелә:

- 1) Район Советы яки район башлыгы - жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;
- 2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм регионара әһәмияттәге объектлар өчен район жирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен;
- 3) Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында яисә аның бер өлешендә яшәүчеләр, аларда уналты яшькә житкән инициативалы проектны

гамәлгә ашыру тәкъдим ителә, - шушы инициатив проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм үткәрү тәртибе район Уставы һәм (яисә) район Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

5. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карар район советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сорашып белешү уздыру өчен районның рәсми сайты (<https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/>) “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә кулланылырга мөмкин. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турында район Советы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

- 1) сораштыру уздыру датасы һәм сроклары;
- 2) сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) сорауны (сорауларны) формулировкалау;
- 3) сораштыру үткәрү методикасы;
- 4) сораштыру кәгазенә формасы;
- 5) сораштыруда катнашучы район халкының минималь саны;
- 6) сораштыру үткәрелгән очракта, гражданнарның районның рәсми сайтынан файдаланып идентификацияләү тәртибе (<https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/>) “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә.

6. Район халкы гражданнардан сораштыру үткәрү турында аны үткәрү алдыннан кимендә 10 көн кала хәбәр ителергә тиеш.

7. Гражданнардан сорашып белешү эзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

- 1) район бюджеты акчалары исәбеннән - районның жирле үзидарә органнары яки муниципаль район халкы инициативасы буенча сораштыру уздырганда;
- 2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы белән сораштыру уздырганда - Татарстан Республикасы бюджеты чаралары исәбеннән.

8. Сораштыру нәтижеләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш. Сораштыру нәтижеләре белән районның теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Сораштыру нәтижеләре район жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга тиеш.

23 статья. Жирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләргә халык фикер алышуына чыгару турындагы карар район Советы тарафыннан үз инициативасы белән яисә тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча район Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар халык фикер алышуына чыгарылганнан соң биш көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла, район халкына жибәрелә, халыкка танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка житкерелә.

3. Мәсьәләне халык фикер алышуына чыгару белән бергә район Советы фикер алышу барышында килгән тәкъдимнәрне һәм искәrmәләрне карау буенча эшне оештыру срогын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзи.

4. Район Советы үзе чыгара торган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәлеләр буенча фикер алышуны тәмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәлеләр буенча тәкъдимнәр һәм искәrmәләр район Советына жиберелә.

6. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка мәсьәлеләр буенча тәкъдимнәр һәм искәrmәләр район Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы йомгаклары турында халыкка хәбәр ителә.

24 статья. Гражданнарның жирле үзидарә органнарына мөрәжәгәте

1. Гражданнар районның жирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәжәгәтләргә хокуклы.

2. Гражданнарның мөрәжәгәтләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәжәгәтләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 02 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәжәгәтләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданнарның мөрәжәгәтләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен жирле үзидарәнең вазыйфай затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә жаваплы булалар.

25 статья. Районның ижтимагый (консультатив) советлары

1. Гражданнарның һәм жирле үзидарә органнарының жирле әһәмияттәге мәсьәлеләр буенча карарлар эзерләгәндә һәм гамәлгә ашырганда халык ихтыяжларын һәм мәнфәгатләрен исәпкә алу максатларында үзара хезмәттәшлеген тәмин итү, жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру өчен районның Ижтимагый советы төзелергә мөмкин.

2. Районның ижтимагый советы аның эшчәнлегендә район халкының, ижтимагый берләшмәләр һәм коммерциягә карамаган башка оешмалар вәкилләренен ирекле катнашуына нигезләнеп төзелә.

3. Районның Ижтимагый советын төзү тәртибе, аның утырышларын үткөрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, район жирле үзидарә органнарының район Ижтимагый советы эшчәнлегенә ярдәм итү турында мәгълүмат, консультацияләр бирү һәм башка мәсьәлеләр, аны тарату процедурасы, шулай ук аны оештыруның һәм эшчәнлекнең башка мәсьәлеләре турындагы сораулары район Советы раслаган нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка ижтимагый (консультатив) советлар районның жирле үзидарә органнары каршында аларның карарлары нигезендә төзелергә мөмкин.

5. Ижтимагый (консультатив) советларда эш жәмәгать башлангычларында гамәлгә ашырыла.

26 статья. Район халкы тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Әлеге Уставта каралган рәвешләр белән беррәттән, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуының рәвешләре нигезендә гражданнар Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы.

2. Халык тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры тормышка ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклек принципларына нигезләнә.

Жирле үзидарә органнары һәм районның жирле үзидарә вазыйфаи затлары халыкка турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. РАЙОН СОВЕТЫ

27 статья. Район Советы - районның вәкиллекле жирле үзидарә органы

1. Район Советы район жирле үзидарәсенә даими эшләүче, коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.

2. Район Советының рәсми исеме - Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Советы. Кыскартылган исем - Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Советы (алга таба - район Советы).

3. Район Советының вәкаләтләр чоры - 5 ел.

4. Район Советы район халкына хисап тотта.

5. Район Советының мөһере, район гербы төшерелгән һәм үз исеме булган бланклары бар.

6. Район Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

7. Район Советы юридик зат хокукларына ия.

28 статья. Муниципаль район Советы составы

1. Район Советы 40 депутаттан тора.

2. Район Советы аның составына депутатларның кимендә өчтән икесе район Советының билгеләнгән саныннан сайланганда хокуклы була.

29 статья. Район Советы депутатларын сайлау тәртибе

1. Район Советы составына район составына керүче жирлекләр башлыклары вазифасы буенча һәм күрсәтелгән жирлекләрнең вәкиллеке органнары депутатлары, жирлек халкы санына бәйсез рәвештә, һәр жирлектән бер вәкил күләмендә жирлекнең вәкиллеке органнары тарафыннан үз составыннан сайланган депутатлар керә.

2. Жирлекнең вәкиллеке органы депутатлары арасыннан сайлана торган Район Советы депутаты яңа чакырылыш тиешле жирлекнең вәкиллеке органының тулы хокуклы составында беренче утырыштан кимендә бер ай эчендә сайланырга тиеш, шул исәптән әлеге чакырылыш органы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта да.

3. Район Советы депутаты жирлекнең вәкиллеке органы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән күрсәтелә һәм күрсәтелгән орган карары белән рәсмиләштерелә.

4. Жирлек башлыгын сайлау һәм жирлекнең вәкиллеке органы депутаты район Советы депутаты итеп сайлау турындагы карар өч көн эчендә район Советына жиберелә.

5. Район Советын төзү тәртибе «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органын төзү турында билгеләнгән тәртиптә үзгәртелергә мөмкин.

30 статья. Район Советы депутаты статусы

1. Район Советы депутатының вәкаләтләре аны жирлек башлыгы итеп сайлаган яисә жирлек Советы депутатлары арасыннан район Советы депутаты итеп сайлаган көннән башлана һәм яңа чакырылыш район Советы эшли башлаган көннән тәмамлана.

2. Район Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очрактан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәгән килеш бергә алып бара.

3. Район Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

3. Даими нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы депутатлар түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшқуарлык эшчәнлегә белән шөгыйльләнәргә;

2) түбәндәге очрактан тыш, коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең гомуми жылышында катнашу:

б) коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу (сәяси партия, һөнәри берлек органы белән идарә итүдә катнашудан тыш, шул исәптән жирле үзидарә органында оештырылган беренчел профсоюз оешмасының сайлап куелган органы, башка ижтимагый оешманың съездында (конференциясендә) яки гомуми жылышында катнашу. торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләре) Татарстан Республикасы Башлыгына (Рәисенә) алдан хәбәр итү белән (алга таба – Татарстан Республикасы Рәисе) Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә;

в) Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре советында, муниципаль берәмлекләренң башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә күрсәтү;

г) муниципаль берәмлек муниципаль берәмлекне гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешма идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә түләүсез нигездә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраklar;

3) укытучылар, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, эшмәкәрлек, шулай ук башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә. Бу очракта, әгәр Россия Федерациясенң халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлегенә, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациясенң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

4. Район Советы депутатына законнар, әлегә Устав, район Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәмин ителә.

5. Район Советы депутаты район Советы раслаган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә, шул исәптән түбәндәге йөкләмәләренә үтәргә тиеш:

1) шәхсэн яисә якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләренә хәл иткәндә жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан һәм депутат статусын жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданны эшчәнлегенә йогынты ясау өчен файдаланмау;

2) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык үз-үзенә тотыштан тыелырга, шулай ук аның абруена яисә район Советы абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы хәлләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда - шәхси кызыксыну (турыдан-туры яисә читләтеп) депутат бурычларын объектив рәвештә берсүзсез үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый торган везгыять - бу хакта район

Советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге бәхәсне булдырмауга яисә жайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) район Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган белешмәләренә фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) алмаска;

7) гражданлык яки жинаять эше буенча яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллеке очрактарыннан тыш) сыйфатында катнашмаска;

8) «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәргә.

Депутатның вәкаләтләре «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла. «Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банктарында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм счетлары (кертәмнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, әгәр «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән башкасы каралмаган булса, 2012 елның 7 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм башка затлар чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» Федераль закон белән.

6. Район Советы депутатының коррупциягә каршы торы турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләренә дәрәсләгән һәм тулылыгын тикшерү Рәис карары буенча Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

7. Әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтижәсендә «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәмәү фактлары ачыкланганда. «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, «аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банктарында счетлар (вкладлар) ачуны һәм аларга ия булуны, акчалата средстволарны һәм кыйммәтле әйберләренә саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында» район Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәжәгать итә, яки күрсәтелгән затка карата тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле район Советына яки судка башка жаваплылык чарасын куллану.

8. Үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында төгәл булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшырган район Советы депутатына, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр, әгәр бу белешмәләргә бозуның нигезсез булуы ачыкланса, район Советы карары белән билгеләнгән җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин.

10. Район Советы депутатына җаваплылык чараларын куллану турында карар кабул итү тәртибе район Советы карары белән Татарстан Республикасы законы нигезендә билгеләнә.

11. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар тарафыннан тапшырылган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләр район сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырыла һәм (яисә) массакуләм мәгълүмат чараларын район Советы карары белән билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгару өчен бирелә.

12. Район Советы депутатының гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашулары җыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

13. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыру өчен район Советы депутатына тулаем алганда аена кимендә ике һәм кимендә алты эш көне чорына эш урынын (вазыйфасын) саклап калу гарантияләнгән.

31 статья. Район Советында фракцияләр

1. Сәяси партияләр (аларның региональ бүлекләре яисә башка структур бүлекчәләре) тарафыннан күрсәтелгән кандидатлар исемлекләре составында сайланган район Советы депутатлары, әлегә статьяның 3 өлешендә каралган очрактан тыш, депутат берләшмәләренә (фракцияләргә) керә. Фракция кандидатларының тиешле исемлеге составында сайланган барлык депутатларны (депутатны) үз эченә ала. Фракциядә шулай ук бермандатлы яисә күпмандатлы сайлау округлары буенча сайланган депутатлар да, әлегә статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән сәяси партия (аның региональ бүлекчәсе яисә башка структур бүлекчәсе) кандидатлары исемлеге составында сайланган депутатлар (депутат) керә ала.

2. Фракцияләр эшчәнлеге тәртибе Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) регламент йә район Советының башка акты белән билгеләнә.

3. Сәяси партия эшчәнлеге юкка чыгарылуга яисә аның фракциясе эшчәнлеген үзгәртеп оештыруга бәйле рәвештә туктатылган очракта, шулай ук әлегә фракциядә депутатлар әгъзалыгы тиешле язмадагы юридик затларның бердәм дәүләт реестрына кертелгән көннән туктатыла.

4. Сәяси партия (аның региональ бүлекчәсе яисә башка структур бүлекчәсе) тарафыннан күрсәтелгән кандидатлар исемлеге составында сайланган депутат әлегә статьяның 1 өлеше нигезендә торган фракциядән чыгарга хокуклы түгел. Күрсәтелгән депутат кандидатлар исемлеге составында үзе сайланган сәяси партия әгъзасы гына була ала.

5. Бермандатлы яисә күпмандатлы сайлау округы буенча сайланган һәм фракциягә керүче депутат яисә әлегә статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән сәяси партия

кандидатлары исемлеге составында сайланган һәм фракциягә кергән депутат бары тик шул сәяси партиянең генә әгъзасы булырга мөмкин.

6. Әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән сәяси партия кандидатлары исемлеге составында сайланган һәм Район Советында үз фракциясе булган сәяси партиягә кергән депутат әлеге фракциягә керә һәм аннан чыгарга хокуклы түгел.

7. Әлеге статьяның 4-6 өлешләрендә каралган таләпләрне үтәмәү депутат вәкаләтләрен туктатуга китерә.

32 статья. Район Советы депутатының район халкы белән үзара мөнәсәбәте

1. Район Советы депутаты район халкы белән, шулай ук район территориясендә урнашкан предприятие, оешма, дәүләт органнары һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Район Советы депутаты үзе вәкиле булган жирлектә яшәүчеләр алдында хисап тоты, үз эше турында елына кимендә бер тапкыр сөйли, район Советы эше турында даими рәвештә хәбәр итә, шулай ук аена кимендә бер тапкыр халык кабул итә.

3. Район Советы депутаты район халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләренә карарга, аларда булган мәсьәләләренә дәрәс һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

33 статья. Яңа сайланган район Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш район Советы беренче утырышка район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң жиде көннән дә соңга калмыйча жыела. Сайлаулардан соң район Советы утырышын район башлыгы чакыра һәм әзерли, ә ул булмаганда район башкарма комитеты житәкчесе чакырыла.

2. Район башлыгы сайланганга кадәр район Советы сессиясен беренче булып ачып жиберә һәм яшьлеге буенча иң өлкән депутат алып бара.

34 статья. Район Советы компетенциясе

1. Район Советы компетенциясендә түбәндәгеләр:

- 1) Район Уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кергү;
- 2) район территориясендә гомуммәжбүри кагыйдәләр билгеләү;
- 3) район бюджетын һәм аның үтәлеше турында хисап раслау;
- 4) салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү;
- 5) районның социаль-иқтисадый үсеш стратегиясен раслау;
- б) муниципаль идарәнең һәм районның социаль-иқтисадый үсешенә озақ сроклы максатларын һәм бурычларын билгеләү, районның жирле үзидарә органнары

вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын карау һәм раслау (хуплау);

7) чикләргә үзгәртү, районны үзгәртү турындагы инициативаны күрсәтү;

8) жирле референдумны билгеләү;

9) район башлыгын сайлау;

10) район башкарма комитеты житәкчесен билгеләү, аның отставкасын кабул итү;

11) Район Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренә инчик санын билгеләү;

12) район башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс үткәру тәртибен билгеләү, конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую;

13) районның контроль-хисап палатасы турындагы Нигезләмәне раслау;

14) чикләргә үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

15) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

16) районның муниципаль милкендәге мөлкәткә идарә итү һәм аның белән эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; читләштерү район Советы тарафыннан килештереп яисә расланганнан соң башкарыла торган муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү;

17) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифлар билгеләү тәртибен һәм федераль законнарда башкасы каралмаган булса, аларны билгеләү тәртибен билгеләү;

18) районның муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

19) районның жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягынан тәмин итү тәртибен билгеләү;

20) жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазыйфай затларының жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү вәкаләтләрен үтәвен тикшереп тору;

21) Район тарафыннан заем чараларын жәлеп итү тәртибен раслау, муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә чыгару тәртибен билгеләү;

22) Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә районның территориаль планлаштыру документларын, башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

23) гадәттән тыш хәлләргә бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның жирле резервларын булдыру һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү;

24) жирлекләргә бюджет тәмин ителеше дәрәжәсен тигезләү өчен район бюджетыннан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

25) автономияле коммерциягә карамаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерциягә карамаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

26) үз массакуләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру;

27) район Уставы һәм район Советы карарлары аңлатмасы;

28) район Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

29) район Советы аппараты турындагы нигезләмәне раслау;

30) район башлыгын отставкага чыгару турында карар кабул итү;

31) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль районнарның вәкилләклә органнарын алып баруга кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге Устав тарафыннан район Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

35 статья. Район Советының эш тәртибе

1. Район Советының эш тәртибе әлеге Устав һәм район Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Район Советы эшенең төп формасы аның район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл итә торган утырышлары.

3. Муниципаль район Советы утырышы, әгәр анда сайланган депутатлар санының кимендә 50 проценты катнашса, хокуклы дип санала алмый.

3.1. Муниципаль районның яңа сайланган Советы муниципаль район уставында билгеләнгән вакытта беренче утырышка жыела, ул муниципаль берәмлекнең вәкилләклә органы тулы хокуклы составта сайланган көннән алып 30 көннән дә артык була алмый.

4. Район Советының чираттагы утырышлары кирәк саен үткәрелә, ләкин кварталга кимендә бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар район башлыгы яки депутатлар тәркеме инициативасы белән район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере чакырыла.

5. Совет утырышлары район башлыгы тарафыннан чакырыла. Район Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышка - аны үткәргүгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Район Советы утырышлары ачык һәм хәбәрдар уздырыла. Район Советының ачык утырышларында районның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда район Советы ябык утырышны уздыру турында карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик район Советы тарафыннан чакырылган затлар, шулай ук законнар нигезендә утырышта катнашу хокукы булган затлар гына катнаша ала.

7. Район Советының һәр утырышы беркетмәләргә теркәлә һәм стенографикацияләнә. Утырыш беркетмәсенә утырышны уздыру датасы, урыны һәм вакыты турындагы белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр санап үтелә һәм, тавыш бирү йомгакларын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Район башлыгы район Советы утырышы беркетмәсенә имза салганнан соң, аның белән районның теләсә кайсы кешесе таныша ала.

8. Район Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Район Советы депутаты шәхсән үзе тавыш бирү хокукын гамәлгә ашыра. Район Советы

утырышларында тавыш бирү ачык һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, район Советы Регламенты белән билгеләнә.

36 статья. Район Советы эшчәнлеген оештыру

1. Район Советы эшчәнлеген район башлыгы оештыра.

2. Район Советы Регламенты нигезендә, район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләргә алдан карау һәм эзерләү өчен, депутатлар арасынан, район башлыгынан һәм аның даими нигездә эшләүче урынбасарынан тыш, район Советы эшчәнлегенә төп юнәлешләргә буенча даими комиссияләр төзелә, шулай ук вакытлы комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Муниципаль программаларны, район Советы карарлары проектларын эзерләү, район карамагына кертелгән мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен район Советы каршында депутатлар, район Башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм район халкы составындагы эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәргә төзелергә мөмкин. Аның эшен оештыруны тәмин итү, даими комиссияләр эшчәнлеген координацияләү өчен Совет Регламенты нигезендә Президиум төзелә.

4. Район Советы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка төрле тәмин итүне район Советы аппараты башкара.

37 статья. Район Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

1. Район Советы район территориясендә әлеге Уставның район Советы кабул итә торган нигезләмәләренә үтәлешен, район бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларынан, район үсеше программаларынан файдалануны, район башкарма комитеты һәм аның җитәкчесе эшчәнлеген тикшереп тора.

2. Районның җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфай затлары закон, әлеге Устав һәм башка муниципаль хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, район Советы, район башлыгы карары белән депутатлар арасынан күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссияләргә төзелергә мөмкин.

3. Район Советы, район башлыгы карары нигезендә район бюджеты акчаларынан максатчан файдалануга, муниципаль мөлкәттән файдалануның нәтижәлегенә, шулай ук район башкарма комитетының финанс-хужалык эшчәнлегенә башка мәсьәләләргә тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Тикшерүләр (ревизияләр) үткәргә билгеләнгән тәртиптә бәйсез аудиторлар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләргә җәлеп ителергә мөмкин.

4. Районның башкарма комитеты, аның җитәкчесе, предприятиеләргә, учреждениеләргә, оешмалары, вазыйфай затлары, әгәр закон белән башкасы билгеләнмәгән булса, район Советы, аның контроль комиссиясе, район Советы депутаты мөрәҗәгатә буенча соратылган мәгълүматны район Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә кануннарны, муниципаль хокукый актларны

бозган очракта кичекмәстән хокук бозуларны бетерү һәм гаепле затларны жаваплылыкка тарту өчен чаралар күрергә тиеш.

5. Район Советы, контроль функцияләрен башкарганда, район башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-күрсәтмә эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

38 статья Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. “Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 06 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләрдә район Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин. Район Советы вәкаләтләре шулай ук туктатыла:

1) Район Советы үз-үзен таркату турында карар кабул итү;

2) Район Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары Суды карары үз көченә кәргән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен туктатуына бәйле рәвештә;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 4, 6 өлешләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган район, шулай ук район бетерелгән очракта, үзгәртеп корылган очракта;

4) район чикләре үзгәрү нәтижәсендә район сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арткан очракта;

5) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылган очракта.

2. Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Район Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлекләренә вәкиллеке органнары бер ай дәвамында район Советы составына башка депутатларны сайларга тиеш.

39 статья. Район Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карар район башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы буенча район Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы күләмендә кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:

1) район Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) район бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;

3) район башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, яңа район башлыгын сайлаганчы.

3. Район Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен тарату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа рөхсәтнең сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да өстәлергә мөмкин.

4. Район Советы карары белән депутатлар арасынан үзтаркату мәсьәләсен алдан карау өчен комиссия төзелә. Район Советы яки район башлыгы карары буенча район Советының үз-үзен тарату мәсьәләсен халык алдында тыңлауларга чыгарырга мөмкин.

5. Район Советының үз-үзен таркату мәсьәләсен карау район Советы депутатларының һәм район кешеләренә үз-үзләрен тарату инициативасын һәрьяклап һәм объектив рәвештә тикшерү мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карар үз-үзен тарату турындагы инициативаны чыгарган көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән санынан яшерен тавыш бирү юлы белән өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Район Советы үз-үзен таркату турындагы тәкъдимнәр кабат кире кагылган очракта, үз-үзен тарату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк булмаган вакытта күрсәтелергә мөмкин.

40 статья. Район Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкалар;
- 3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;
- 4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;
- 5) аңа карата судның гаепләү карары закон көченә керүе;
- 6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;
- 7) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы туктатылса, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланьрга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә Россия Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә башкача каралмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы чит ил гражданы;
- 8) сайлаучылар тарафыннан жирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты буларак чакыртып алу. Район Советы депутатын, шул исәптән район башлыгын чакыртып алу нигезләре булып, суд тәртибендә расланган тиешле жирлек сайлаучыларының ышанычын шик астына куя торган һәм район башлыгының депутат бурычларын яки бурычларын үтәмәүдә, депутат, Район башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр кылуда, Россия Федерациясе Конституциясенә,

Татарстан Республикасы законнарының һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларының, әлеге Уставның һәм башка муниципаль хокукый актларның төгәл хокукка каршы карарлары яисә гамәлләре (гамәл кылмавы) тора. Чакыртып алу процедурасы тиешле жирлекнең уставы белән билгеләнә;

9) район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату йә аның жирлек башлыгы яисә жирлекнең тиешле вәкилләкле органы депутаты буларак вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юллама;

11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән башка очракларда.

2. Әлеге статьяның 1-7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очракларда район Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турында карар район Советы тарафыннан кабул ителә, анда район Советы депутаты вәкаләтләрен туктату көне билгеләнә.

3. Әлеге статьяның 8 пункттында каралган очракта район Советы депутаты вәкаләтләре чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижәләре рәсми басылып чыккан көннән жирлекнең тиешле вәкилләкле органы депутаты туктатыла.

4. Әлеге статьяның 9 пункттында каралган очракта район Советы депутаты вәкаләтләре район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан йә жирлек башлыгы яисә жирлек вәкилләкле органы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан көннән туктатыла.

5. Тиешле жирлекнең вәкилләкле органы депутатлары арасыннан район Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, күрсәтелгән орган бер ай эчендә район Советы составына башка депутатны сайларга тиеш.

6. Муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы карары вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигезләр барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, ә бу нигез муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы сессияләре арасында барлыкка килсә - мондый нигез барлыкка килгән көннән алып өч айдан да соңга калмыйча.

IV бүлек. РАЙОН БҮЛЕК

41 статья. Район башлыгы районның иң югары вазыйфаи заты

1. Район башлыгы районның иң югары вазыйфаи заты.

2. Район башлыгы район Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкара.

3. Район башлыгының рәсми исеме - Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы башлыгы. Кыскартылган вариант - Татарстан Республикасы Кама Тамагы районы башлыгы (алга таба - район башлыгы).

42 статья. Район башлыгын сайлау тәртибе

1. Район башлыгы район Советы депутатлары арасыннан яңа сайланган район Советының беренче утырышында район Советы вәкаләтләре чорына яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана. Район башлыгын сайлау район Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән жирлекләренә район составына керүче вәкиллеке органнары, район халкы, ижтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Раисы тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Район Советы депутаты район Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге сайланса, район башлыгы булып санала. Тавыш бирү тәртибе регламент белән билгеләнә.

3. Район башлыгы сайланганнан соң түбәндәге ант китерә:

«Кама Тамагы муниципаль районы башлыгының миңа йөкләнгән югары бурычларын башкарганда Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, Кама Тамагы муниципаль районы Уставын үтәргә, Кама Тамагы муниципаль районы халкының иминлеген тәмин итү, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчен һәм белемен куярга ант итәм».

43 статья. Район башлыгы статусы

1. Район башлыгы даими нигездә эшли.

Район башлыгының вәкаләтләре үз вазыйфасына керешкән көнненән башлана һәм яңа сайланган район башлыгы вазыйфасына керешкән көннең туктатыла.

2. Район башлыгы район башлыгы статусы белән бергә федераль законда билгеләнгән вазыйфаларны башкара алмый.

3. Район башлыгы үз эшчәнлегендә район халкына федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә зур роль уйнарга һәм хисап тотарга тиеш.

4. Район башлыгы үз эшчәнлеге турында район Советы алдында елына бер тапкыр хисап тотар.

5. Район башлыгы «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендә 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларны үтәргә тиеш.

6. Район башлыгы хокуксыз:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшқуарлык эшчәнлеге белән шөгыйльләнәргә;

2) түбәндәге очраклардан тыш, коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренә съездында (конференциясендә) яисә гомуми жылышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә, һөнәри берлек органында катнашудан тыш, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан башка

ижтимагый оешма, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләре съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу) Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Раисына алдан хәбәр итеп, катнашу;

в) «Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Советы» ассоциациясендә, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә күрсәтү;

г) муниципаль берәмлек муниципаль берәмлекне гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешма идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә түләүсез нигездә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраklar;

3) Укытучы, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә. Бу очракта, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлеге, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданнылыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

44 статья. Район башлыгы вәкаләтләре

Район башлыгы:

1) районны башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданны һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә, ышанычнамәсез район исеменнән эш итә;

2) район Советы эшен оештыра, район Советы утырышларын жыя һәм аларда рәислек итә;

3) район Советының чираттан тыш утырышын чакыруны таләп итәргә хокуклы.

4) әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә район Советы кабул иткән хокукый актларга кул куя һәм халыкка житкерә;

5) үз вәкаләтләре чикләрендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләр һәм Район Советы эшчәнлеген оештыру буенча хокукый актлар чыгара;

6) Район Башкарма комитеты житәкчесе белән контракт төзи;

7) район Советы эшендә жәмәгәтчелек фикерен ачуны һәм исәпкә алуны тәмин итү чараларын күрә;

8) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәжәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

9) район Советының утырышлар беркетмәләренә кул куя;

10) район Советы аппараты эше белән житәкчелек итә;

11) район Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;

12) район Советы эшчәнлеген тәмин итүгә район бюджетында каралган чыгымнар буенча эш итүче булып тора;

13) закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча район Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

14) район жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасының район территориясендә эшләүче дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлеген тәмин итә;

15) район исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренең жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр төзи;

16) Финанс органы турындагы Нигезләмә нигезендә бюджетның агымдагы үтәлешен тикшереп тора;

17) жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча жирле үзидарә органнары тарафыннан вәкаләтләргә гамәлгә ашыруны тәмин итә;

18) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль районнар башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләргә, шулай ук әлеге Устав, район Советы карарлары белән район башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра.

45 статья. Район башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район башлыгының вәкаләтләре түбәндәге очракта вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага китү;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү; 5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;

б) суд тарафыннан хэбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;

7) аңа карата судның гаепләү карары закон көченә керүе;

8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы туктатылса, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә Россия Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә башкача каралмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы чит ил гражданы;

10) сайлаучылар тарафыннан жирлекнең тиешле вәкилләклә органы депутаты буларак чакыртып алу;

11) сәламәтлеге торышы буенча суд тәртибендә район башлыгы вәкаләтләрән гамәлгә ашырырга сәләтсез булуында билгеләнгән;

12) район башлыгы әлеге орган составыннан сайланса, район Советы вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату;

13) «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 35 статьясындагы 5 өлеше нигезендә Район Советы формалаштыру тәртибен үзгәртү;

14) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 4, 6 өлешләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган муниципаль берәмлекне, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгән очракта үзгәртеп кору;

15) район чикләре үзгәрүгә бәйле рәвештә район сайлаучыларының санын 25 проценттан артыгракка арттыру.

2. Район башлыгының, аның хатынының һәм балигы булмаган балаларының «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акча һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тыюны үтәмәгән очракта, район башлыгы вәкаләтләре шулай ук Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалтуга бәйле рәвештә вакытыннан алда туктатыла.

3. Әлеге статьяның 1 пунктның 1-11 бүлекләрендә күрсәтелгән нигезләрдә район башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, районның яңа башлыгын сайлау район Советының яқындагы утырышында гамәлгә ашырыла.

4. Район башлыгының вәкаләтләре район Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы алты айдан да кимрәк вакыт кала туктатылса, район Советы карары белән районның яңа башлыгын сайлау үткөрелмәскә мөмкин.

5. Район Советы составыннан сайланган район башлыгы, Район Советының аны отставкага чыгару турындагы карары нигезендә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, күрсәтелгән карарга суд тәртибендә шикаять бирә, Район

Советы суд карары закон көченә кергәнче район башлыгын үз составыннан сайлау турында карар кабул итәргә хокуксыз.

6. Муниципаль берәмлек башлыгын үз составыннан сайлауны күздә тоткан Татарстан Республикасы законы кабул ителгән очракта, район башлыгын сайлаулар билгеләнми һәм уздырылмый, әгәр күрсәтелгән закон Татарстан Республикасының үз көченә кергән булса, район башлыгын "Россия Федерациясе гражданны сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында" 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә район башлыгын сайлауларны билгеләү турында карар кабул итәргә хокуклы булып иде.

7. Муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яисә суд карары буенча сак астына алу яки вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары кулланылган очракта, аның вәкаләтләрен вакытлыча район башлыгы урынбасары башкара.

46 статья. Район башлыгының отставкага китүе

1. Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы муниципаль берәмлек башлыгы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатлары инициативасы буенча отставкага китәргә яисә Рәис инициативасы буенча «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм нигезләрдә Татарстан Республикасы Президентының тәкъдиме белән отставкага китәргә хокуклы.

47 статья. Район башлыгы урынбасары

1. Район башлыгы тәкъдиме белән район башлыгы урынбасары депутатлар арасынан сайлана.

2. Әгәр район Советы депутаты район Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге сайланса, район башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Район башлыгы урынбасары район Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә үз вазыйфаларын башкара, район башлыгының йөкләмәләрен үти, вакытлыча булмавы (авыруга яисә отпускка бәйле) яисә үз бурычларын үтәү мөмкинлеген булмау йә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату очрагында район башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Район башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

5. Район башлыгы урынбасарының вәкаләтләре үз вазыйфасына керешкән көненнән башлана һәм яңа сайланган урынбасар вазыйфасына керешкән көнендә туктатыла.

6. Район башлыгы урынбасарының вәкаләтләре шушы Уставның 40 статьясында каралган нигезләрдә вакытыннан алда туктатыла.

7. Район башлыгы урынбасары район Советы карары белән район башлыгы инициативасы буенча яисә депутатлар төркеме таләбе буенча район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере санында кабул ителә

торган вазыйфадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Район башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

8. Район башлыгы урынбасары «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

9. Даими нигездә үз вәкаләтләрән гамәлгә ашыручы район башлыгы урынбасары түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшқуарлык эшчәнлегә белән шөгыйльләнәргә;

2) түбәндәге очраклардан тыш, коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренәң съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә, һөнәри берлек органында катнашудан тыш, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан башка ижтимагый оешма, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләре съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу) Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Раисына алдан хәбәр итеп, катнашу;

в) «Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Советы» ассоциациясендә, муниципаль берәмлекләренәң башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатләрән түләүсез нигездә күрсәтү;

г) муниципаль берәмлек муниципаль берәмлекне гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешма идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрән муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә түләүсез нигездә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) Укытучы, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнәргә. Бу очракта, эгәр Россия Федерациясенәң халыкара килешүе яки Россия Федерациясә законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлегә, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясә законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә

күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

V бүлек. РАЙОН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ӨЧЕН ДӘЛЕКЛӘУ

48 статья. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфасыннан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә ышанычны югалткан очракта эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш:

1) яклар арасындагы конфликтны булдырмау һәм (яисә) жайга салу чараларын затның күрмәве;

2) үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре хакында белешмәләрне тапшырмау йә, әгәр федераль законнар белән башкасы билгеләнмәгән булса, белә торып дәрәс булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшыру;

3) федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, затның коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) эшкуарлык эшчәнлеген башкару;

5) әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, затның идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтна китерә торган яисә китерергә мөмкин булган шәхси кызыксынуы барлыкка килү турында билгеле булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат ышанычын югалтуга бәйле рәвештә эштән чыгарылырга (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләүче зат муниципаль вазыйфаны танымаган очракта, яклар аңа буйсынган зат булган мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яисә) жайга салу чаралары.

3. Коррупциячел хокук бозу кылган өчен ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаны биләүче затка карата шикаят бирү (вазыйфасыннан азат итү) рәвешендә коррупцион хокук бозу кылган өчен ышанычны югалтуга бәйле рәвештә түләтүләр жирле үзидарә органы тарафыннан кертелә, анда ул тиешле вазыйфаны биләгән, «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясында каралган ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителгән затлар реестрына кертелә.

VI бүлек. РАЙОННЫҢ ИСПОЛНИК КОМИТЕТЫ

49 статья. Районның башкарма комитеты - район жирле үзидарәсенен башкарма-күрсәтмә органы

1. Районның башкарма комитеты район жирле үзидарәсенен башкарма-күрсәтмә органы булып тора.

2. Район башкарма комитетының рәсми исеме - Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы башкарма комитеты. Кыскартылган вариант - ТР Кама Тамагы районы Башкарма комитеты (алга таба - Башкарма комитет).

3. Район башкарма комитеты район Советы, район башлыгы һәм район халкы алдында хисап тотта.

4. Районның башкарма комитетына район гербы төшерелгән, исеме язылган мөһер, бланклар бар.

5. Район Башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

50 статья. Район Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы башкарма комитет житәкчесе тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан раслана.

2. Район Башкарма комитеты структурасына башкарма комитет житәкчесе, аның урынбасарлары, тармак (функциональ) һәм башкарма комитетның башка органнары керә.

3. Район башкарма комитеты органнары район Советы раслаган нигезләмәләргә нигезләнәп эшлиләр.

4. Район Башкарма комитеты эшчәнлегендә ярдәм күрсәтү, жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне хәл итү буенча килешенгән бурычларны үтәү өчен башкарма комитет житәкчесе карары белән координация, эксперт һәм башка киңәш бирү органнары төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән органнар район башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш ижтимагый башлангычларда тормышка ашырыла.

51 статья. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Районның башкарма комитеты:

- 1 планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:
 - район бюджеты проектын, районның социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектын эшли;
 - район бюджетының үтәлешен тәэмин итә, районның социаль-икътисадый үсеш стратегиясен гамәлгә ашыруны оештыра;
 - жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап, жирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен гамәлгә ашыру турында хисаплар әзерли;

- районның икътисады һәм социаль өлкәсе торышын чагылдыра торган статистик күрсәткечләрне жыюны оештыра һәм күрсәтелгән күрсәткечләрне дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә бирүне оештыра;

- районның жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын эшләү һәм гамәлгә ашыру;

- район Советы раслаган (хупланган) стратегик планлаштыру документларын гамәлгә ашыруны мониторинглау һәм тикшереп тору

2. Террорчылыкны профилактикалауда, шулай ук аның нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашу буенча жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл иткәндә районның башкарма комитеты:

1) террорчылыкны профилактикалау, шулай ук аның нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яисә) юкка чыгару өлкәсендә муниципаль программалар эшли һәм гамәлгә ашыра;

2) муниципаль берәмлекләрдә террорчылыкның асылын һәм аның ижтимагый куркынычын аңлату, шулай ук гражданнырда террорчылык идеологиясен кабул итмәү, шул исәптән мәгълүмати материаллар, басма продукция тарату, аңлату эше һәм башка чаралар үткәрү юлы белән, мәгълүмати-пропаганда чаралары оештыра һәм үткәрә;

3) террорчылыкны профилактикалау, шулай ук федераль башкарма хакимият органнары һәм (яисә) Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органнары тарафыннан оештырыла торган аның чагылышларын минимальләштерү һәм (яисә) бетерү чараларында катнаша;

4) муниципаль милектәге яисә жирле үзидарә органнары карамагындагы объектларның террорчылыктан сакланышына карата таләпләрнең үтәлешен тәэмин итә;

5) террорчылыкны профилактикалауда катнашу мәсьәләләре буенча, шулай ук аның нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашу мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр жиберә;

6) террорчылыкны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашу буенча жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра.

3. Территориаль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә:

- район Советы раславына районның территориаль планлаштыру документлары, районның башка шәһәр төзелеше документлары проектларын эшли һәм кертә һәм аларны гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәэмин итүнең мәгълүмат системаларын алып бара;

- муниципаль милектәге жирләрдән рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыра һәм оештыра;

- ул, шул исәптән сатып алу юлы белән дә, законнарда билгеләнгән тәртиптә, Район территориясендә жир кишәрлекләре бирә һәм ала;

- халыкка экологик хэл турында хэбэр итэ, табигатьтэн файдалану турындагы законнарны бозучы эйлэнэ-тирэ мохиткэ куркыныч тудыручы предприятиелэр, учреждениелэр, оешмалар гамэллэре турында тиешле органнарга хэбэр итэ;

- эйлэнэ-тирэ мохитне саклау буенча жирлекара характердагы чараларны оештыра;

- коммуналь (көнкүреш) һәм сәнэгать калдыкларын утильләштерүне һәм эшкэртүне оештыра;

- район территориясендэ, район составына керүче авыл жирлеклэре территориялэрендэ жирле эһәмияттэге дэвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны саклауны булдыра, үстерэ һәм тээмин итэ, шулай ук жирле эһәмияттэге махсус сакланылучы табигать территориялэреннэн файдалану һәм аларны саклау өлкэсендэ муниципаль контрольне гамэлгэ ашыра;

- Россия Федерациясенен су законнарында билгелэнгэн чиклэрдэ су объектлары милекчесенен вэкалэтрэн гамэлгэ ашыра, шэхси һәм көнкүреш ихтыяжлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан файдалану кагыйдэлэрен билгели, моңа гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тээмин итү дэ керэ;

- район составына керүче район, авыл жирлеклэре ихтыяжлары өчен ясалма жир кишэрлеклэре булдыру өчен кирэкле эшлэрне башкаруны тээмин итэ, ачык аукцион уздыруны федераль закон нигезендэ ясалма жир кишэрлеге төзү турында шартнамэ төзү хокукын бирэ;

- авыл жирлеклэре чиклэрендэ урнашкан жир кишэрлегенен шэһэр төзелеше планын бирэ, авыл жирлеклэре территориясендэ урнашкан төзелеш, реконструкция, капитал төзелеш объектларын гамэлгэ ашырганда объектларны файдалануга тапшыруга рөхсэт (Россия Федерациясе Шэһэр төзелеше кодексинда каралган очрактардан тыш) төзелешкэ рөхсэт бирэ;

- район чиклэрендэ, шулай ук район составына керүче авыл жирлеклэре чиклэрендэ жир контролен гамэлгэ ашыра;

- жирлэрне резервлаштыра һәм авыл жирлеклэре чиклэрендэ муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишэрлеклэрен тартып ала;

- Россия Федерациясе Шэһэр төзелеше кодексинда каралган очрактарда биначарны, корылмаларны карый һәм мондый карау барышында ачыкланган хокук бозуларны бетерү турында тэкьдимнэр бирэ;

- индивидуаль торак төзелеше объекттын яисэ бакча йортын индивидуаль торак төзелеше объекттын яисэ бакча йортын төзү объекттын планлаштырыла торган төзү яисэ реконструкциялэү турында хэбэрнамэдэ күрсэтелгэн индивидуаль торак төзелеше объектның яисэ бакча йортының билгелэнгэн параметрларына һәм индивидуаль торак төзелеше объекттын яисэ жир кишэрлегендэ индивидуаль торак төзелеше объекттын яисэ бакча йортын урнаштыруның билгелэнгэн параметрларына һәм (яисэ) жир кишэрлегендэ индивидуаль торак төзелеше объекттын яисэ бакча йортын урнаштыруның тиешле параметрларына туры килмэве турында, индивидуаль торак төзелеше объектларының яисэ реконструкциялэнмэгэн объектларының яисэ корылманың тиешенчэ туры килмэве яисэ реконструкциялэнмэве турындагы хэбэрнамэгэ, шэһэр яисэ индивидуаль торак төзелеше объектларын төзегэндэ яисэ шэһэр төзелеше объектларын яисэ индивидуаль төзелеш объектларын

реконструкцияләгәндә бакча урыннарда төзелеш объектларын төзегәндә яисә реконструкцияләгәндә төзелеш объектларын төзү яки реконструкцияләгәндә объектлар төзелеше турындагы законнарның таләпләренә туры килмәве хакында хәбәрнамә юллы, жирлекләренң үз-үзен файдаланудагы яисә жир кишәрлекләрендә файдаланылмый торган урыннарда жир кишәрлекләрен билгеләгәндә каралган яисә тиешенчә туры килмәве турында Россия Федерациясе законнарын бозып яза;

- жирлекләр территориясендә элек исәпкә алынган күчемсез милек объектларының хокук ияләрен ачыклау чараларын кабул итә һәм үткәрә, күчемсез мөлкәтнең бердәм дәүләт реестрына кертү өчен күчемсез мөлкәт объектларының хокукка ия булучылары турында белешмәләр жибәрә;

- федераль закон нигезендә комплекслы кадастр эшләрен башкаруны оештыра һәм территориянең карта-планын раслый.

4) төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

- район территориясендә торак төзелеше өчен шартлар тудыруны тәмин итә;
- муниципаль район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле эһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны тәмин итә;

- халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм муниципаль транспорт оешмаларын төзү яисә шартнамә башлангычларында хосусый һәм башка транспорт предприятиеләрен, оешмаларны транспорт белән тәмин итү юлы белән район чикләрендәге жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны тәмин итә;

- район чикләрендәге торак пунктлар арасында халыкка хезмәт күрсәтүче ижтимагый транспорт тукталышлары маршрутларын, хәрәкәт графигын, тукталышларын раслый яисә килештерә;

- район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш жәмәгать транспорты тукталышлары өчен бирелгән урыннарны төзекләндерүне тәмин итә;

- жирлекләрне элемент хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра.

5) торак-коммуналь, көнкүреш, сүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- район чикләрендә жирлекләрне электр һәм газ белән тәмин итүне оештыра;
- район чикләрендә жирлекләрне электр һәм газ белән тәмин итүне оештыра, әлеге өлкәләрдә муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, законнарда каралган чаралар үткәрә;

- жирлекләргә китапханә хезмәте күрсәтүне оештыра (китапханә коллекторын тәмин итү).

б) мәгариф һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә:

- төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез башлангыч гомуми, төп гомуми, урта (тулы) гомуми белем бирүне оештыра, моңа Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләренә кертелгән белем бирү процессын финанс белән тәмин итү вәкаләтләре керми;

- район территориясендә өстәмә белем һәм түләүсез мәктәпкәчә белем бирүне оештыра, шулай ук каникуллар вакытында балаларның ялын оештыра;

- йөклелек чорында, бала тапканда һәм аннан соң амбулатория-поликлиника һәм хастаханә учреждениеләрендә хатын-кызларга ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүне (санитар-авиация ярдәменнән тыш) оештыру;

- жирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакуләм спортны үстерү өчен шартлар тәмин итә, жирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру.

7) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәмин итү, халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- район территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яисә арбитраж судта, жирле үзидарә органнарының һәм дәүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын боза торган актларына шикаять бирә;

- Россия Федерациясенең федераль законы нигезендә муниципаль полиция тарафыннан жәмәгать тәртибен саклауны оештыруны тәмин итә;

- район чикләрендә, шулай ук район составына керүче авыл жирлекләре чикләрендә гадәттән тыш хәлләр нәтижәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- территория оборонасы һәм гражданның оборонасы, халыкны һәм район территориясен, район составына керүче авыл жирлекләре территорияләрен яклау, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

- авыл жирлекләре территорияләрендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яисә) авария-коткару формироваиеләре барлыкка китерә, үз эченә ала һәм эшчәнлеген оештыра;

- район территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзерләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә үз вакытында хәбәр итүне тәмин итә һәм гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы яисә барлыкка килү турында халыкка мәгълүмат бирүне тәмин итә;

- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыруны тәмин итә;

- опека һәм попечительлек гамәлгә ашыра;

- жирле референдумны эзерләүне һәм уздыруны, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тәмин итүне гамәлгә ашыра;

- террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук район территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижәләрен минималләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда, шулай ук район составына керүче авыл жирлекләре чикләрендә катнаша;

- милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәданиятен үстерүгә, жирле аз санлы халыкларның һәм башка милләтләренә хокукларын гамәлгә ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясен тәмин итүгә, милләтара

(этникара) конфликтларны профилактикалауга юнэлтелгән чаралар эшли һәм гамәлгә ашыра;

- район чикләрендә, шулай ук район составына керүче авыл жирлекләре чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын күрә;

- «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыруны тәмин итә.

8) районның жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүлэт вәкаләтләрен башкару өлкәсендә:

- районның жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә тапшырылган аерым дөүлэт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дөүлэт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларының исәбен алып бара һәм алардан тиешенчә файдалануны тәмин итә;

- тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дөүлэт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- район Советы карарлары нигезендә районның жирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларынан аларга тапшырылган аерым дөүлэт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны тәмин итә.

9) башка вәкаләтләр:

- жирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архивны булдыруны һәм аның эчтәлеген тәмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләрне гамәлгә ашыра;

- районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча, законнарда, әлеге Уставта каралган вәкаләтләрдән тыш, район Советы карарлары белән районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- исерек, наркотик яисә башка токсик исерек затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру;

- участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына әлеге вазыйфаны хезмәткәр биләгән вакытка торак урыны бирү.

52 статья. Район Башкарма комитеты житәкчесе

1. Башкарма комитетны район башкарма комитеты житәкчесе житәкли.

2. Район Башкарма комитеты житәкчесе әлеге вазыйфага контракт буенча билгеләнүче район жирле үзидарәсенә вазыйфаи заты булып тора.

3. Район Башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

4. Район Башкарма комитеты житәкчесе, укытучылар, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, эшкуарлык, шулай ук башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә хокуксыз. Шулу вакытта укытучылар, фәнни һәм башка ижади

эшчәнлек бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса. Район Башкарма комитеты житәкчесе, Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләренә башка органнары составына керергә хокуксыз.

5. Башкарма комитет житәкчесе «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәдәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп торы турында» 2012 елның 3 декабрәдәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

6. Аерым оештыру-күрсәтмә эшләрен башкару өчен район башкарма комитеты житәкчесенә урынбасарлары бар. Район Башкарма комитеты житәкчесе вакытлыча булмаганда (авыруга яисә отпускка бәйлә рәвештә) яисә үз бурычларын үтәү мөмкинлегә булмаганда йә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан очракта, аның вәкаләтләрен район башкарма комитеты житәкчесенә урынбасарларының берсе үз вазыйфаларын билгеләнгән вәкаләтләр нигезендә башкара.

53 статья. Район Башкарма комитеты житәкчесен билгеләү тәртибе

1. Район Башкарма комитеты житәкчесе вазифасын конкурс нигезендә башкарачак.

2. Район Башкарма комитеты житәкчесе өчен контракт шартлары район Советы тарафыннан раслана. Федераль закон яисә Татарстан Республикасы законы белән районның жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен тапшырган очракта, контрактка Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән шартлар мәжбүри кертелә.

3. Район Башкарма комитеты житәкчесе вазифасына кандидатларның түбәндәгеләре булырга тиеш:

- «дәүләт һәм муниципаль идарә» белгечлегә буенча югары һөнәри белем йә район Советы карары белән билгеләнгән белгечлек буенча башка югары һөнәри белем;

- тиешле вазыйфаи төркемнә муниципаль вазыйфаларындагы муниципаль хезмәт стажы яисә аларга тинләштерелгән дәүләт граждан хезмәте Вазыйфаларында кимендә ике ел йә белгечлек буенча кимендә биш ел эш стажы;

- житәкче, оешма житәкчесе урынбасарының, дәүләт органының, жирле үзидарә органының, шулай ук аларның структур бүлекчәләре житәкчәләренен вазыйфаларында кимендә биш ел идарә эшчәнлегә тәҗрибәсе;

- Район Советы карары белән билгеләнә торган башкарма комитет житәкчесенен вазифаи бурычларын үтәү өчен кирәкле күләмдә эшлекле сыйфатлар һәм күнекмәләр.

4. Район Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс әлегә Устав һәм район Советы карары белән билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

5. Конкурс шартлары, аны уздыру датасы, вакыты һәм урыны турында белешмәләр, контракт проекты конкурс уздыру көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга тиеш.

6. Конкурс үткәрү өчен конкурс комиссиясе төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны район Советы тарафыннан билгеләнә.

7. Районның конкурс комиссиясе әгъзалары Татарстан Республикасы Рәисен законнар нигезендә тәкъдим итү буенча район Советы һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советы тарафыннан билгеләнә.

8. Әлегә зат конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасынан район Советы башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасына билгеләнә.

9. Район Башкарма комитеты житәкчесе белән килешү район башлыгы тарафыннан оештырыла.

54 статья. Район Башкарма комитеты житәкчесенен вәкаләтләре чоры

1. Район Башкарма комитеты житәкчесе белән контракт район Советы вәкаләтләре чорына карый, ул башкарма комитет житәкчесе вазыйфасына затны билгеләү турында карар кабул иткән (яңа чакырылыш район Советы эшли башлаган көнгә кадәр) әмма муниципаль район башлыгы контракттын озайту мөмкинлегә белән ике елдан да ким булмаган вакытка.

2. Район Советы вәкаләтләре чоры тәмамлангач, район башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен үтәүне билгеләнгән тәртиптә район башкарма комитетының яңа житәкчесе билгеләнгәнчегә кадәр дәвам итә.

55 статья. Башкарма комитет житәкчесе вәкаләтләре

Башкарма комитет житәкчесе:

1) Башкарма комитетның бердәм началь-ниеләр принципларында житәкчелек итә һәм үз компетенциясенә керә торган районның башкарма комитеты тарафыннан үтәлүе өчен шәхси җаваплылык тотат;

2) район Советы, район башлыгы, районның һәм башка муниципаль берәмлекләренен жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә районның башкарма комитетын тәкъдим итә;

3) район Советы каравына район бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны тәкъдим итә;

4) район Советы каравына районның комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәлеше турындагы хисапларны тәкъдим итә;

5) башкарма комитет структурасы проектын район Советы раславына кертә, хезмәткәрләрнең иң чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды билгеләгән структура нигезендә район башкарма комитетының штат расписаниесен раслый;

6) законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарма комитет житәкчесе урынбасарларын билгеләп куя һәм вазыйфаларыннан азат итә, алар арасындагы вазыйфаларны бүлә, муниципаль хезмәткәрләрне һәм район башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфасына билгеләп куя, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, аларга кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

7) үз вәкаләтләре чикләрендә расланган бюджет нигезендә район чаралары белән эш итә;

8) районның башкарма комитеты тарафыннан районның җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра һәм гамәлгә ашыруны тәмин итә, аларны үтәү өчен шәхси җаваплылык тота; тиешле законнар нигезендә һәм үтәгәндә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукий актлар чыгара;

9) район башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукий актлар, шулай ук район башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукий актлар чыгара;

10) елга кимендә бер тапкыр яисә район башлыгы, Район Советы, район Советы Президиумы таләбе буенча район Советына һәм район Советы Президиумына район башкарма комитетының эшчәнлегә һәм эшчәнлегә турында отчетлар тапшыра;

11) халыкка район башкарма комитеты эшчәнлегә турында даими мәгълүмат бирә, район башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданнарны кабул итүне оештыра, айга кимендә ике тапкыр гражданнарны шәхси кабул итүне гамәлгә ашыра, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

12) дәүләт органнарында һәм башка органнарда район мәнфәгатләрен тәмин итү һәм яклау чараларын күрә, район башкарма комитеты исемнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр тапшыра;

13) район Советын раслауга район башкарма комитеты органнары турындагы нигезләмәләр проектларын тәкъдим итә;

14) үз вазыйфасына билгеләп куя һәм район Советы билгеләгән тәртиптә район башкарма комитеты органнары житәкчеләрен вазыйфаларыннан азат итә;

14.1) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча районның башкарма комитеты тарафыннан вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны тәмин итә;

15) законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары һәм контракт нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

56 статья. Башкарма комитет житәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу

1. Район Башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре түбәндәге очрақларда вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкалар;
- 3) әлеге статьяның 2 пункты нигезендә контрактны өзү;
- 4) гамәлдәге законнар нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;
- 5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылу;
- 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә үлгән дип игълан ителсә;
- 7) аңа карата судның гаепләү карары закон көченә керүе;
- 8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;
- 9) Россия Федерациясе гражданлығы йә чит ил гражданлығы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлығы туктатылса, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы, чит дәүләт гражданлығы яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә Россия Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә башкача каралмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы чит ил гражданы;
- 10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юлламалар;
- 12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән башка очрақларда.

2. Башкарма комитет житәкчесе белән килешү якларның килешүе буенча яки суд тәртибендә гариза нигезендә өзелергә мөмкин:

1) Район Советы яисә район башлыгы контракт шартларын жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы өлештә бозуга бәйлә рәвештә, шулай ук әлеге Уставның 52 статьясындагы 4 өлешендә билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйлә рәвештә;

3) Татарстан Республикасы Раиса - контракт шартларын район жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлештә, шулай ук әлеге Уставның 55 статьясындагы 4 өлешендә билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйлә рәвештә бозуга бәйлә рәвештә;

4) Башкарма комитет житәкчесе - районның жирле үзидарә органнары һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары контракт шартлары бозылуга бәйлә рәвештә.

2.1. Башкарма комитет житәкчесе белән контракт “Коррупциягә каршы көрәш турында” 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм башка затлар чыгымнарының аларның

керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында” 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, “Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларыннан файдалануны тыю турында” 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, “Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларыннан файдалануны тыю турында” 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә өзелергә мөмкин.

3. Район Башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яисә суд карары буенча сак астына алу рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары кулланылган очракта, аның вәкаләтләре район Советы карары нигезендә башка кандидатура билгеләнгәнчә, башкарма комитет житәкчесе вазыйфасына конкурс нәтижәләре буенча башка кандидатура билгеләнгәнчә аның урынбасарларының берсен башкара.

VII бүлек. РАЙОН СОВЕТЫ, РАЙОН ГЛАВЫ ҺӘМ РАЙОН КОМИТЕТЫ ЭШЛӘРЕ

57 статья. Район Советының, район башлыгының һәм район Башкарма комитетының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге Устав, район Советы, район башлыгы һәм башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән вәкаләтләрне бүлешү нигезендә үз вәкаләтләрен мөстәкыйль башкаралар.

2. Район Советы һәм районның башкарма комитеты законнарда, әлеге Устав тарафыннан билгеләнгән формаларда районның икътисадый һәм социаль үсеше процесслары белән нәтижәле идарә итү һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Район Советы һәм районның башкарма комитеты кабул ителгән хокукый актларны имзаланган көннән алып жиде көн эчендә бер-берсенә юллайлар.

4. Район Советы, район башлыгы район башкарма комитеты житәкчесенә, район башкарма комитеты житәкчесенә хокукый актларны кабул итү, бетерү, үзгәртү яисә тулыландыру турында тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Район Башкарма комитеты житәкчесе район Советына, район башлыгына район Советының хокукый актларын кабул итү, бетерү, үзгәртү яисә тулыландыру турында тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Район башлыгы башкарма комитет житәкчесенә район Советының эш планнарын һәм район Советы карарлары проектларын район Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә жиберә.

7. Район Советы һәм аның органнары утырышларында, аның органнары утырышларында, район башлыгы үткәрә торган утырышларда киңәшмә тавышы

хокукына ия район башкарма комитеты житәкчесе, аның урынбасарлары яисә аларның вәкаләтле затлары катнашырга хокуклы. Район Башкарма комитетының вазыйфаи затлары, язма рәвештә чакырылган очракта, район Советы утырышларында катнашырга тиеш.

8. Район башкарма комитеты житәкчесе уздырган утырышларда район башлыгы, район Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

58 статья. Жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Районның жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрән гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын уздыру юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VIII бүлек. РАЙОННЫҢ УРМАННАРЫ УРГАННАРЫ

59 статья. Районның контроль-хисап палатасы

1. Районның контроль-хисап палатасы тышкы муниципаль финанс контроленең даими эшләүче органы булып тора.

2. Контроль-хисап палатасы рәисдән һәм контроль-хисап палатасы инспекторыннан тора.

3. Контроль-хисап палатасы рәисе үз вазыйфасына Район Советы рәисе - Район башлыгы тәкъдиме белән яки район Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә өчтән бере итеп район Советы тарафыннан биш елга билгеләнә. Контроль-хисап палатасы инспекторы контроль-хисап палатасы рәисе итеп билгеләнә һәм вазыйфасыннан азат ителә.

4. Контроль-хисап палатасы үз вәкаләтләре чикләрендә оештыру һәм функциональ мөстәкыйльлеккә ия.

Контроль-хисап палатасының рәисе һәм инспекторы район Советы, дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) органнары депутатлары була алмый.

Контроль-хисап палатасы Рәисе һәм инспекторының хокуклары һәм бурычлары хезмәт законнары, муниципаль хезмәт турындагы законнар, Кама Тамагы муниципаль районының Контроль-хисап палатасы турындагы нигезләмә белән билгеләнә.

4. Контроль-хисап палатасы рәисе муниципаль вазыйфаны били. Председатель һәм инспектор муниципаль хезмәткәрләр.

5. Контроль-хисап палатасы инспекторына тышкы муниципаль финанс контролен оештыру һәм турыдан-туры уздыру бурычлары йөкләнә.

6. Контроль-хисап палатасының штат саны контроль-хисап палатасы рәисе тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан билгеләнә.

7. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм инспекторы вазыйфасына дәүләт, муниципаль идарә, дәүләт, муниципаль контроль (аудит), икътисад, финанс һәм юриспруденция өлкәсендә югары белемле һәм эш тәҗрибәсе булган Россия Федерациясе гражданны билгеләнә.

8. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм инспекторы, мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижат эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнә алмый. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса.

9. Контроль-хисап палатасы түбәндәге вәкаләтләргә гамәлгә ашыра:

- 1) район бюджетының үтәлешен тикшереп тору;
- 2) район бюджеты проектларына экспертиза;
- 3) район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү;
- 4) район бюджеты акчаларынан файдалануның законлылығын, нәтижәлелеген (нәтижәлелеген һәм экономиялелеген), шулай ук район бюджеты тарафыннан Россия Федерациясе законнарында каралган башка чыганақлардан алына торган акчаларны тикшереп торуну оештыру һәм гамәлгә ашыру;
- 5) районның муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итүнең һәм аның белән эш итүнең, шул исәптән интеллектуаль эшчәнлек нәтижәләре һәм районныкы булган индивидуальләштерү чаралары белән сакланучы тәртибен үтәүне тикшереп тору;
- 6) район бюджеты акчалары исәбеннән салым һәм башка ташламалар һәм өстенлекләр, бюджет кредитлары бирүнең нәтижәлелеген бәяләү, шулай ук муниципаль гарантияләр бирүнең һәм йөкләмәләргә юридик затлар һәм индивидуаль эшқуарлар тарафыннан район бюджеты акчалары исәбеннән һәм муниципаль районның муниципаль милкендәге мөлкәт исәбеннән башкарыла торган алыш-бирешләр буенча башка ысуллар белән үтәүне тәмин итүнең законлылығын бәяләү;
- 7) муниципаль хоқуқый актлар проектларына (финанс-икътисады нигезләүләргә нигезлелеген дә кертәп) районның чыгым йөкләмәләренә, шулай ук муниципаль программаларга кагылышлы өлешендә финанс-икътисады экспертиза үткәрү;
- 8) районда бюджет процессын анализлау һәм аны камилләштерүгә юнәлтелгән тәкъдимнәр әзерләү;
- 9) район бюджетын үтәү барышы турында, үткәрелгән контроль һәм эксперт-аналитик чаралар нәтижәләре турында мәгълүмат әзерләү һәм шундый мәгълүматны район Советына һәм район башлығына тапшыру;
- 10) район составына керүче жирлекләр бюджетларына кергән район бюджеты акчаларын файдалануның законлылығын, нәтижәлелеген (нәтижәлелеген һәм экономиялелеген) тикшереп тору;
- 11) район составына керүче жирлекләрдә Контроль-хисап палатасы тарафыннан жирлекләр Советлары белән төзелгән килешүләр нигезендә тышкы муниципаль финанс контроле вәкаләтләрен гамәлгә ашыру;
- 12) районның чыгым йөкләмәләре реестрына районның чыгым йөкләмәләре реестрына кертелгән һәм чираттагы финанс елында район

бюджеты проекты нигезендә финанслауга планлаштырыла торган чыгым йөкләмәләре арасында туры килүен ачыклау предметына районның чыгым йөкләмәләре реестрын анализлау;

13) программаларны һәм районның үсеш планнарын гамәлгә ашыруның барышын һәм нәтижәләрен тикшереп тору;

14) район бюджетының үтәлешен мониторинглау;

15) райондагы социаль-иқтисадый вәзгыятьне анализлау;

16) район башкарма органнарында эчке финанс контролен оештыруга ярдәм итү;

17) коррупциягә каршы көрәшкә юнәлдерелгән чараларда вәкаләтләр чикләрендә катнашу;

18) федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, Район Советының уставында һәм норматив хокукый актларында билгеләнгән тышкы муниципаль финанс контроле өлкәсендәге башка вәкаләтләр.

10. Контроль-хисап палатасы рәисе контроль-хисап палатасы эшчәнлегенә житәкчелек итә һәм аның эшен оештыра, дәүләт хакимияте органнарында һәм жирле үзидарә органнарында контроль-хисап палатасын тәкъдим итә, контроль-хисап палатасының хисапларына, бәяләмәләренә һәм җавапларына кул куя.

11. Контроль-хисап палатасы тарафыннан башкарыла торган тикшерүләренң нәтижәләре район Советы утырышында тикшерелергә, шулай ук район Советы билгеләгән тәртиптә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

12. Контроль-хисап палатасы рәисе «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләренә һәм тыюларны үтәргә һәм бурычларны үтәргә тиеш.

14. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары контроль-хисап палатасына аның таләбе буенча контроль-хисап палатасы компетенциясенә кагылышлы мәсьәләләр буенча кирәкле мәгълүматны һәм документларны тапшырырга тиеш.

15. Контроль-хисап палатасы жирле үзидарә органы булып тора, юридик зат хокукларына ия, мөһерә, район гербы сурәтләнгән һәм үз исеме булган бланклары бар.

16. Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясә бюджетлары чыгымнары классификациясә нигезендә аерым юл белән карала.

17. Контроль-хисап палатасы үз эшчәнлеген әлегә Устав һәм Район Советы раслаган Контроль-хисап палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашыра.

60 статья. Районның финанс-бюджет палатасы

1. Районның финанс-бюджет палатасы район бюджетын үтәүне, район бюджеты проектларын төзүне һәм аның үтәлеше турында хисап төзүне гамәлгә ашыручы жирле үзидарәненң даими эшләүче органы булып тора.

Районның финанс-бюджет палатасы үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда районның башкарма комитетына хисап тотта.

2. Районның финанс-бюджет палатасы рәисе итеп район башкарма комитеты житәкчесе итеп билгеләнә.

3. Районның финанс-бюджет палатасы рәисе район жирле үзидарәсенә вазыйфай заты булып тора, финанс-бюджет палатасы эшчәнлегенә житәкчелек итә һәм аның эшен оештыра.

4. Районның финанс-бюджет палатасында матбугат, район гербы сурәтләнгән һәм үз исеме белән бланклар бар.

5. Районның финанс-бюджет палатасы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

6. Финанс-бюджет палатасы үз эшчәнлеген район башкарма комитеты раслаган законнар, әлегә Устав һәм Финанс-бюджет палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашыра.

Районның мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасының 61 статьясы

1. Районның мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль милек белән идарә итүне гамәлгә ашыручы районның даими эшләрчә жирле үзидарә органы булып тора, шул исәптән район милкендәге жир кишәрлекләре, акцияләр, хужалык жәмгыятьләренә устав капиталларындагы өлешләр (кертәмләр) тәшкил итә.

Районның мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән башкарма хакимиятнең федераль органы билгеләгән тәртиптә районның муниципаль мөлкәте реестрын алып бара.

Районның милек һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда районның башкарма комитетына хисап тота.

2. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе район башкарма комитеты житәкчесе итеп билгеләнә.

3. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе район жирле үзидарәсенә вазыйфай заты булып тора, мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы эшчәнлегенә житәкчелек итә һәм аның эшен оештыра.

4. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасының мөһере, район гербы сурәтләнгән һәм үз исеме булган бланклары бар.

5. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

6. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы әлегә кануннар, Устав һәм Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә үз эшчәнлеген гамәлгә ашыра.

IX бүлек РАЙОННЫҢ ГРАЖДАН-ПРАВОВАЯ ҺӘМ ФИНАНС ОРГАНЛАРЫНЫҢ УРМАННАРЫ ҺӘМ МУНИЦИПАЛЬ ОРГАНОЛАРЫНЫҢ УРГАН ЭШЛӘРЕ

62 статья. Юридик зат хокукларына ия районның жирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик затның хокуклары белән район Советы һәм башкарма комитеты, районның финанс-бюджет палатасы, районның мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы һәм районның контроль-хисап палатасы бирелә.

2. Район Советы карары белән юридик затка башка муниципаль органнар да, шулай ук район башкарма комитеты структурасы нигезендә аның аерым органнары да бирелергә мөмкин.

63 статья. Районның жирле үзидарә органнары юридик затлар

1. Район башлығы, район Советы, район башлығы, депутатлар эшчәнлеген тәмин итүгә, шулай ук район Советына беркетелгән муниципаль мөлкәт карары белән район бюджеты акчалары белән эш итүгә бәйле рәвештә, судта ышанычнамәсез, ышанычнамәсез чыгыш ясый.

2. Район исемнән мөлкәт һәм башка хокуклар һәм бурычлар сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга район башкарма комитеты житәкчесе мөмкин.

3. Юридик зат хокукларына ия районның жирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәве узарга тиеш.

64 статья. Районның жирле үзидарә органнарын финанслау

1. Районның жирле үзидарә органнарын тоту чыгымнары район бюджетының үз керемнәре исәбеннән финанслана.

2. Законда, әлеге Уставта, район Советы карарларында каралган очрактарда районның жирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәмин итүгә чыгымнар район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Х бүлек РАЙОН ГЛАВЛАРЫ ҺӘМ ИНЫҢ ГЛАВЛАРЫ ҺӘМ РАЙОН МУНИЦИПАЛЬ ДОЛЖНОСТЬ НИГЕЗЛӘРЕ

65 статья. Район башлығы һәм аның даими нигездә эшләүче урынбасары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

1. Әлеге Устав нигезендә район башлығына һәм аның даими нигездә эшләүче урынбасарына ай саен акчалата түләү түләнә.

2. Район башлығының һәм аның урынбасарының айлык акчалата түләү күләме кануннар нигезендә билгеләнә.

Айлык акчалата хезмәт күләме, инфляция (куллану бәяләре) дәрәжәсен исәпкә алып, район Советы карары нигезендә ел саен арттырыла (индексацияләнә).

3. Район башлығына һәм аның даими нигездә эшләүче урынбасарына законнар нигезендә ел саен түләүле отпуск бирелә, командировка чыгымнары каплана, законнар нигезендә башка түләүләр башкарыла.

4. Район башлығының һәм аның даими нигездә эшләүче урынбасарының вәкаләтләре чоры аларга гомуми һәм өзлексез хезмәт стажына яисә хезмәт срогына, законнар нигезендә белгечлек буенча эш стажына кертелә.

5. Район башлығы һәм аның урынбасары муниципаль хезмәткәрләргә законнар һәм әлеге Устав нигезендә пенсия белән тәэмин итү өчен билгеләнгән шартларда һәм тәртиптә тиешле еллар эшләгән өчен пенсия белән тәэмин итүгә хокуклы.

6. Үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен район башлығына һәм аның урынбасарына хезмәт урыны бирелә, жиһазлар һәм элемент чаралары белән жиһазландырылган, шулай ук аларның эшчәнлегенә район Советы карары белән билгеләнә торган башка гарантияләр бирелә.

66 статья. Район Советы депутатларына, башка вазыйфаи затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

1. Район Советы депутатларына район Советы һәм аның органнары утырышларында катнашу, район Советы йөкләмәләрен үтәү чорында үз көченә таянып эшләүче Район Советы депутатына район Советы билгеләгән күләмдә акчалата компенсация түләнә ала.

2. Район башлығы вазифаларын башкарганда, әлеге Уставта каралган очракларда үз вәкаләтләрен башкармаган Район башлығына ай саен акчалата түләү түләнә.

3. Контроль-хисап палатасы аудиторларына әлеге органнар эшендә катнашу вакыты Район Советы карарлары нигезендә акчалата компенсация түләнә.

67 статья. Район башлығының, район Советы депутатларының кагылыгысызлык гарантияләре

1. Район Советы депутатларының, шул исәптән район башлығының, жинаять яисә административ җаваплылыкка тартылган хокукларын гарантияләү, тоткарлау, кулга алу, тентү, сорау алу, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылу кебек гарантияләр, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны булган депутатларга карата оператив-эзләнү чаралары, аларның багажлары, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чаралары язышулары федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә район Советы депутаты тавыш биргәндә әйтелгән фикерләре, позициясе, аның район башлығы статусына туры килә торган башка гамәлләре, шул исәптән аның вәкаләтләре чоры тәмамлангач та, жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә район Советы

депутаты тарафыннан халык алдында кимсетүләр, яла ягу яисә федераль законда каралган башка хокук бозуларга жибәрелгән очрактарга кагылмый.

XI бүлек ОРГАНОВ ҺӘМ РАЙОННЫҢ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯСЕ УРМАННАРЫ

68 статья. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затларының жаваплылыгы

Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары район халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында федераль законнар нигезендә жаваплы булалар.

69 статья. Район Советы депутатларының район халкы алдында жаваплылыгы

1. Район Советы депутатларының, шул исәптән район башлыгының, район халкы алдында жаваплылыгы аны сайлаган район халкының ышанычын югалту нәтижәсендә башлана.

2. Үз ышанычын югалткан район Советы депутаты, шул исәптән жирлекнең вәкиллекле органы депутаты буларак, федераль законнарда билгеләнгән очрактарда һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

70 статья. Жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының дәүләт алдындагы жаваплылыгы

Федераль закон нигезендә район Советының, район башлыгының, район башкарма комитеты житәкчесенең дәүләт алдында жаваплылыгы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм әлеге Уставы бозылган очракта, шулай ук жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләре тиешенчә үтәлмәгән очракта, тиешле суд карары нигезендә башлана.

71 статья. Физик һәм юридик затлар алдында жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларның жаваплылыгы

Физик һәм юридик затлар алдында жирле үзидарә органнарының һәм районның жирле үзидарә вазыйфай затларының жаваплылыгы федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

XII бүлек РАЙОННЫҢ МУНИЦИПАЛЬ ПРАВОВ АКТлары

72 статья. Районның муниципаль хокукый актлары системасы

1. Районның муниципаль хокукый актлары системасына түбәндәгеләр керә:

- 1) Район уставы;
- 2) жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар;
- 3) район Советының норматив һәм башка хокукый актлары;
- 4) әлеге Уставта каралган район башлыгының, башкарма комитетның, жирле үзидарәнең башка органнарының һәм вазыйфай затларының хокукый актлары.

2. Район уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм районның бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар әлеге Уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфай затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар районның бөтен территориясендә һичшиксез үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданның, оешмалар житекчеләре, дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфай затлары федераль законнар һәм Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплы булалар.

5. Районның муниципаль хокукый актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларына каршы килмәскә тиеш.

6. Муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары, суд тарафыннан, ә жирле үзидарә органнары тарафыннан үзләренә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала торган өлешендә - тиешенчә вәкаләтле Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органы йә Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы тарафыннан туктатылырга мөмкин.

73 статья. Гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә турыдан-туры район халкы тарафыннан хәл итү жирле референдумда чагылган гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр район халкын турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен муниципаль хокукый акт кабул итү (бастырып чыгару) өстәмә таләп ителсә, компетенциясенә күрсәтелгән актны кабул итү (бастырып чыгару) кәргән район жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәсенә вазыйфай заты референдумда кабул ителгән карар үз көченә кәргән көннән алып 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукый актны эзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан арта алмый.

3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу район башлыгын чакыртып алу, район башкарма комитеты житәкчесенә вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату яисә район Советы вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

74 статья. Район жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары кабул итә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Районның жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфай затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:

- 1) Район Советы - район Советы карарлары;
- 2) Район башлыгы - район башлыгының карарларын һәм күрсәтмәләрен;
- 3) Район Башкарма комитеты житәкчесе - район башкарма комитетының карарлары һәм күрсәтмәләре.

2. Жирле үзидарәнен башка вазыйфай затлары Район әлеге Устав, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

75 статья. Муниципаль хокукый актларны эзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары район башлыгы, район Советы депутатлары, район Башкарма комитеты житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре, район прокуроры, шулай ук районның контроль-хисап палатасы, районның Финанс-бюджет палатасы һәм районның мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы тарафыннан алып барылырга мөмкин.

2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга теркәлә торган документларның исемлеге һәм формасы тиешенчә район Советы Регламенты, район башлыгы, район башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан билгеләнә.

76 статья. Район Советының хокукый актлары

1. Районның үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча Советы район территориясендә үтәлүе мәжбүри булган кагыйдәләренә, шулай ук район Советы Регламентын һәм район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча аның компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав кертелгән башка карарларны билгели.

2. Район Советы карарлары, законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Совет карарлары, жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, район бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыру, район

башлыгы, район Советы депутатлары, район башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән район Советы каравына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә район башкарма комитетына карар проектын тәкъдим иткән көннән алып утыз көн эчендә район Советына тапшырыла.

4. Район Советы карарларына район башлыгы тарафыннан алар кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә кул куела һәм әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә халыкка житкерелә.

77 статья. Район башлыгының хокукый актлары

Район башлыгы законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара һәм норматив характердагы булмаган район Советы карарларына кул куя.

78 статья. Район Башкарма комитеты житәкчесенә хокукый актлары

Башкарма комитет житәкчесе район башкарма комитетының кануннарда, әлеге Уставта һәм район Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләр һәм районның жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча, шулай ук район башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

79 статья. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Район Советы карарлары район башлыгы кул куйган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә, әгәр бу карар белән башкасы билгеләнмәгән булса.

Район Советының салымнар һәм жыемнар турындагы хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Район Советының район Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарлары федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Район башлыгының, район башкарма комитеты житәкчесенә, жирле үзидарәнә башка вазыйфай затларының хокукый актлары, әгәр актлар белән башкасы билгеләнмәгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә керә.

3. гамәлгә куючысы район булган оешмаларның хокукый статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

Муниципаль хокукый актларны һәм жирле үзидарә органнары килешүләренә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен “Интернет” челтәре басмасы

кулланыла. Муниципаль хокукый актның тулы тексты рәсми челтәр басмасында басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, басмада аңа карата күләмле график һәм табличный кушымталар басмада китерелмәскә мөмкин.

4. Һәр муниципаль хокукый актта түбәндәге реквизитлар булырга тиеш: исеме, аны имзалау датасы (район Советы кабул иткән хокукый актлар өчен - шулай ук аны Район Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукый акты имзалаган вазыйфаи зат исеме, матбугат.

5. Район Советының район бюджеты турында, аның үтәлеше турында хисабы хакында карарлары; жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турында, Район Советы Регламенты, район башлыгы, район башкарма комитеты житәкчесе кабул иткән башка норматив хокукый актлар, федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларны имзалаган көннән алып жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Шулай ук жирле референдумны билгеләү турында, чикләргә үзгәртү, Районны үзгәртеп кору, район башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, район башкарма комитеты житәкчесен һәм аның урынбасарларын билгеләү мәсьәләләре буенча норматив булмаган хокукый актлар рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлегә Устав нигезендә рәсми басылып чыккан (халыкка житкерелмәгән) норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Басып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

9. Район уставы, әлегә Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында район Советы карары, аларны дәүләт теркәвенә алганнан соң, рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) һәм Россия Юстиция министрлыгы порталында «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә (<http://pravo-minjust.ru>, <http://pravo-минюст.рф>, «Интернет» челтәре басмасы буларак теркәлергә: ЭЛ N ФС77 - 72471 от 05.03.2018), Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталын (pravo.tatarstan.ru) һәм Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының «Татарстан Республикасы мәгълүмат-телекоммуникация-телекоммуникация челтәрендәгә рәсми сайтында урнаштырырга (tataroystan.ru).

10. Жирле үзидарә органнарының, муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең хокукый статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының бердәм банкына кертү өчен район башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына жиберелә.

XIII бүлек

Районда муниципаль хезмәт

80 статья. Муниципаль хезмэтне хокукый жайга салу

Районда муниципаль хезмэтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмэт вазыйфаларына таләпләрне кертеп, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмәтне үтү шартлары һәм тәртибе, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, «Муниципаль хезмәт турында» 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кодексы, район Советы тарафыннан расланган Муниципаль хезмәт турында нигезләмә һәм районның муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

81 статья. Муниципаль хезмәт Вазыйфаларын классификацияләү

1. Муниципаль хезмәт вазыйфалары түбәндәге төркемнәргә бүленә:
 - 1) муниципаль хезмәтнең югары вазыйфалары;
 - 2) муниципаль хезмәтнең төп вазыйфалары;
 - 3) муниципаль хезмәтнең әйдәүче вазыйфалары;
 - 4) муниципаль хезмәтнең өлкән вазыйфалары;
 - 5) муниципаль хезмәтнең кече вазыйфалары.

82 статья. Районның муниципаль хезмәте

1. Районның муниципаль хезмәте - хезмәт шартнамәсе (контракты) төзү юлы белән биләнә торган муниципаль хезмәт вазыйфаларында даими нигездә гамәлгә ашырыла торган гражданның һөнәри эшчәнлегә.

2. Муниципаль хезмәт вазыйфалары Татарстан Республикасы законы белән раслана торган Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестры нигезендә район башлыгы тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Районның жирле үзидарә органының штат расписаниесен төзегәндә һәм раслаганда Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестрында каралган муниципаль хезмәт вазыйфалары исемнәре кулланыла.

4. Районның муниципаль хезмәте Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары, әлегә Устав, район Советы карары белән расланган район муниципаль хезмәте турындагы нигезләмә һәм башка муниципаль хокукый актлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Районның муниципаль хезмәте белән идарә итү район башлыгы тарафыннан турыдан-туры яисә вәкаләтле вазыйфаи зат тарафыннан гамәлгә ашырыла.

6. Районның муниципаль хезмәтен финанслау район бюджеты акчалары исәбеннән башкарыла.

83 статья. Муниципаль хезмәткәр

1. Муниципаль хезмәткәр - 18 яшькә житкән, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә әлегә Устав билгеләгән тәртиптә башкаручы гражданды, шулай ук районның муниципаль хезмәте турындагы нигезләмә, районда муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча район бюджеты акчалары исәбеннән түләнгән торган акчалата карап торган бурыч.

2. Жирле үзидарә органнары эшчәнлеген техник тәэмин итү вазыйфаларын башкаручы затлар муниципаль хезмәт вазыйфаларын башкармыйлар һәм муниципаль хезмәткәрләр булып тормыйлар.

84 статья. Муниципаль хезмәткә кертем

1. Муниципаль хезмәткә Россия Федерациясе дәүләт телен белгән һәм «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә билгеләнгән квалификация таләпләренә туры килгән 18 яшькә житкән граждандар, шулай ук районның муниципаль хезмәте турындагы нигезләмә һәм жирле үзидарә органнары актлары белән, әлегә органнарның муниципаль хезмәткәрләренә карата һәм вазыйфаи инструкцияда беркетелгән тиешле квалификация таләпләренә туры килгән граждандар керергә хокуклы.

2. Гражданды муниципаль хезмәткә алына алмый, ә муниципаль хезмәткәр түбәндәге очракларда муниципаль хезмәттә була алмый:

1) аны закон көченә кәргән суд карары белән хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалануга сәләте чикләнгән дип тану;

2) законлы көченә кәргән суд карары белән билгеле бер срок дәвамында муниципаль хезмәт вазыйфасын биләү хокукыннан мәхрүм итү;

3) медицина учреждениесе бәяләмәсе белән расланган, аның вазыйфаи бурычларын үтәүгә комачаулый торган авыру булу;

4) дәүләт хезмәтен һәм закон белән саклана торган башка белешмәләргә тәшкит иткән белешмәләргә рөхсәтне рәсмиләштерү процедурасын узудан баш тарту, әгәр гражданды дөгъва итә торган муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча вазыйфаи бурычларны үтәү мондый мәгълүматлардан файдалану белән бәйлә булса;

5) якын туганлык яисә үзлекләр (ата-аналар, ир белән хатын, абыйлар, апа-сеңелләр, кызлар, шулай ук ир белән хатынның абыйлары, апа-сеңелләре, ата-аналары һәм балалары), әгәр аларның хезмәте турыдан-туры буйсынучанлык яисә аларның берсенә контроль белән бәйлә булса;

б) муниципаль хезмәткә керү дәүләтара килешүләр белән жайга салынган очраклардан тыш, чит ил граждандылыгы булу;

7) салым салынырга тиешле керемнәр һәм мөлкәт турында белешмәләр тапшырудан баш тарту.

3. Муниципаль хезмәткә кәргәндә гражданды түбәндәгеләрне тапшыра:

1) муниципаль хезмәткә керү һәм муниципаль хезмәт вазыйфасын биләү турында үтенеч белән гариза;

2) Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан вәкаләт бирелгән башкарма хакимиятнең федераль органы билгеләгән форма буенча үз кулы белән тутырылган һәм имзаланган анкетаны;

- 3) паспорт;
 - 4) хезмэт кенэгэсен һәм (яисә) хезмэт эшчәнлеге турында законнарда билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелгән белешмәләре, хезмэт шартнамәсе (контракт) беренче тапкыр төзелгән очраклардан тыш;
 - 5) мәгариф турында документ;
 - 6) индивидуаль (шәхсиләштерелгән) исәпкә алу системасында теркәлүне раслый торган документ, моңа хезмэт шартнамәсе (контракт) беренче тапкыр төзелгән очраклар керми;
 - 7) Россия Федерациясе территориясендә яшәү урыны буенча салым органында физик затны исәпкә кую турында таныклык;
 - 8) хәрби исәпкә алу документлары - запаста торучы гражданнар һәм хәрби хезмәткә чакырылырга тиешле затлар өчен;
 - 9) муниципаль хезмәткә керүгә каршы килә торган авыру булмау турында медицина оешмасы бәяләмәсе;
 - 10) муниципаль хезмәткә кергән елдан алдагы елда керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр;
 - 11) «Россия Федерациясендә муниципаль хезмэт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль законның 15.1 статьясында каралган белешмәләр;
 - 12) федераль законнарда, Россия Федерациясе Президенты указларында һәм Россия Федерациясе Хөкүмәте карарларында каралган башка документлар.
4. Граждан муниципаль хезмәткә кимендә биш елга төзелә торган хезмэт шартнамәсе шартларында килә.
 5. Федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында, шулай ук элекке муниципаль берәмлек уставында һәм районның муниципаль хезмәте турындагы Нигезләмәдә каралган очракларда муниципаль хезмәтнең вакантлы вазыйфаларын биләү конкурсы нигезендә башкарыла.
 6. Гражданның муниципаль хезмәткә килүе аны муниципаль хезмэт вазыйфасына билгеләү турында жирле үзидарә органы күрсәтмәсе белән рәсмиләштерелә.
 7. Муниципаль хезмэт вазыйфасына билгеләгәндә муниципаль хезмәткәргә хезмэт таныклыгы бирелә.
 8. Муниципаль хезмәтне узу муниципаль хезмәткәрнең шәхси эшендә чагыла.
 9. Муниципаль хезмәткәргә муниципаль хезмэт вазыйфасын биләгән район башлыгы урынына туры китереп, «Татарстан Республикасында муниципаль хезмэт турында» Татарстан Республикасы Законында һәм районның муниципаль хезмәте турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә квалификация разрядлары бирелә.

85 статья. Муниципаль хезмәткәрнең хокуклары һәм бурычлары

1. Муниципаль хезмәткәр түбәндәгеләргә хокуклы:

- 1) район жирле үзидарәсенә тиешле органнары һәм вазыйфаи затлары кабул итә торган карарлар эзерләүдә катнашу, шулай ук вазыйфаи вәкаләтләр нигезендә карарлар кабул итү;

2) вазыйфаи бурычларны башкару өчен кирәкле тиешле оештыру-техник шартларны тәмин итү;

3) аның муниципаль хезмәтнең биләгән вазыйфасы буенча хокукын һәм бурычларын билгеләүче документлар, вазыйфаи бурычларын үтәүне бәяләү критерийлары, һөнәри хезмәт эшчәнлеге нәтижәлелеге күрсәткечләре һәм эзлекле вазыйфаи үсеш шартлары белән танышу;

4) хезмәт вакытының иң чик дәвамлылығын билгеләү, аternalык ял һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәрен, шулай ук ел саен төп һәм өстәмә түләүле отпускларны бирү белән тәмин ителә торган ял;

5) хезмәт өчен түләү һәм башка түләүләр Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, әлеге Устав һәм районның муниципаль хезмәте турындагы нигезләмә, хезмәт шартнамәсе шартлары нигезендә;

6) билгеләнгән тәртиптә вазыйфаи бурычларны башкару өчен кирәкле мәгълүматны һәм материалларны алу;

7) вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә районның жирле үзидарә органнарына, ижтимагый берләшмәләргә, оешмаларга керү;

8) аның һөнәри хезмәт эшчәнлеге турында чакыртып алулар һәм башка документлар белән, аларны шәхси эшенә керткәнче, шәхси эше материаллары белән танышу, шулай ук аның язма аңлатмаларын һәм башка документларын шәхси эшенә теркәп кую;

9) шәхси мәгълүматлар турында белешмәләрне яклау;

10) хезмәт буенча алга бару, эш нәтижәләрен һәм эшнең катлаулылығын, квалификация дәрәжәсен, эш стажын исәпкә алып, акчалата керемне арттыру;

11) федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, районның муниципаль хезмәт турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә янадан һөнәри әзерлек (квалификация күтәрү, квалификация, стажировка);

12) муниципаль хезмәткәрләрнең һөнәри берлекләренә берләшү;

13) федераль законнар нигезендә индивидуаль хезмәт бәхәсләрен жайга салу;

14) аның гаризасы буенча хезмәт тикшерүен үткәрү;

15) муниципаль хезмәттә үз хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау, аларны бозганда судка шикаять бирүне дә кертеп;

16) федераль законнар нигезендә медицина иминиятләштерү;

17) үз гаиләсенең, шулай ук аның карамагындагы мөлкәтенең тормышын һәм сәламәтлеген дәүләт тарафыннан яклауны;

18) тиешле еллар эшләгән өчен “Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт турында” Татарстан Республикасы Законы һәм Районның муниципаль хезмәте турындагы нигезләмә нигезендә пенсия белән тәмин итү.

2. Муниципаль хезмәткәр түбәндәгеләргә бурычлы:

1) Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, федераль законнарны һәм Татарстан Республикасы законнарын, Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларын, әлеге Устав һәм башка муниципаль хокукый актларны, шулай ук үз вәкаләтләре чикләрендә аларны гамәлгә ашыруны тәмин итәргә;

2) вазыйфаи вазыйфаларны намус белән үтәргә;

3) үз вәкаләтләре чикләрендә гражданның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәүне, яклауны тәмин итәргә;

4) законсыз вәкаләтләрдән тыш, үз вазыйфаи вәкаләтләре чикләрендә бирелгән житәкчеләрнең боерыкларын, күрсәтмәләрен һәм күрсәтмәләрен үтәргә;

5) үз вазыйфаи бурычлары чикләрендә гражданның һәм ижтимагый берләшмәләреннән, шулай ук предприятиеләрненнән, учреждениеләрненнән, оешмаларныннән, дәүләт органнарыныннән һәм жирле үзидарә органнарыныннән мөрәжәгатьләрен үз вакытында карарга һәм алар буенча законнарда билгеләнгән тәртиптә карарлар кабул итәргә;

6) үз вазыйфаи бурычларын үтәү өчен житәрлек дәрәжәдә квалификация дәрәжәсен сакларга;

7) районныннән жирле үзидарә органында билгеләнгән эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләрен, вазыйфаи инструкцияләрне, хезмәт мәгълүматы белән эшләү тәртибен, хезмәт этикасы нормаларын үтәргә һәм муниципаль хезмәтне шәхси мәнфәгатьләрдә файдалануга китерергә мөмкин булган гамәлләргә юл куймаска;

8) дәүләт һәм закон белән саклана торган башка серне сакларга, шулай ук хезмәт бурычларын үтәүгә бәйлә рәвештә мәгълүм булган конфиденциаль белешмәләрне, шул исәптән хосусый тормышка, гражданның намусына һәм абруена кагылышлы белешмәләрне фаш итмәскә;

9) закон тарафыннан билгеләнгән чикләүләрне үтәргә, хезмәт тәртибендәге йөкләмәләрне һәм таләпләрне үтәргә, тыюларны бозмаска;

10) үз гаиләсеннән үзе һәм әгъзалары турында Россия Федерациясе законнарында каралган белешмәләрне билгеләнгән тәртиптә тапшырырга;

11) вазыйфаи бурычларын үтәгәндә мәнфәгатьләр конфликтына китерергә мөмкин булган шәхси кызыксынуы турында турыдан-туры житәкчесенә язма рәвештә хәбәр итәргә һәм мондый конфликтны булдырмау чараларын күрергә;

12) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә әлегә Устав, башка муниципаль хокукий актлар, вазыйфаи инструкцияләр тарафыннан билгеләнгән башка бурычларны үтәргә.

13. Муниципаль хезмәткәргә керем китерә торган кыйммәтле кәгазьләр, акцияләр (оешмаларныннән устав капиталларында катнашу өлешләре) белән эш итү мәнфәгатьләр конфликтына китерергә мөмкин булган очракта, ул әлегә кыйммәтле кәгазьләрне, акцияләрне (оешмаларныннән устав капиталларында катнашу өлешләреннән) Россия Федерациясе гражданлык законнары нигезендә ышанычлы идарәгә тапшырырга тиеш.

86 статья. Муниципаль хезмәт белән бәйлә чикләүләр

1. Граждан муниципаль хезмәткә алына алмый, ә муниципаль хезмәткәр түбәндәге очракларда муниципаль хезмәттә була алмый:

1) аны закон көченә кергән суд карары белән хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалануга сәләте чикләнгән дип тану;

2) аны муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча вазыйфаи бурычларны башкару мөмкинлеген юкка чыгара торган жәзага хөкем итү, закон көченә кергән суд карары буенча;

3) дәүләт һәм федераль законнарда саклана торган башка серне тәшкит иткән белешмәләргә рөхсәтне рәсмиләштерү процедурасын узудан баш тарту, әгәр граждән биләүне дөгъвалаган яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләгән муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча вазыйфаи бурычларны үтәү мондый мөгълүматлардан файдалану белән бәйле булса;

4) муниципаль хезмәткә керүгә яки аны узуга һәм медицина учреждениесе бәяләмәсе белән расланган авыру булу. Диспансерлаштыру узуга тәртибе, мондый авырулар исемлеге һәм медицина учреждениесе бәяләмәсенең формасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

5) муниципаль хезмәт вазыйфасын биләү турыдан-туры буйсынучанлык яисә берсенең контроле белән бәйле булса, якын туганлык яисә үзлек (ата-аналар, ир белән хатын, ир белән хатын, хатын-кыз, шулай ук абыйлы-әнеләр, апа-сеңелләр, ата-аналар һәм балалар) муниципаль хезмәткәр белән;

6) Россия Федерациясе граждәнлыгын туктату;

7) әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса, чит дәүләт граждәнлыгы (подданствосы) яисә чит ил территориясендә граждәнның даими яшәү хокукын раслый торган башка документ булу;

8) муниципаль хезмәткә кергәндә ялган документлар яисә ялган белешмәләр бирү;

9) әлеге Федераль закон, «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән каралган белешмәләрне тапшырмау яисә муниципаль хезмәткә кергәндә белә торып дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшыру;

10) аның чит ил агенты статусы алуы.

2. Граждән муниципаль хезмәткә ул 65 яшькә - муниципаль вазыйфа вазыйфасын биләү өчен билгеләнгән иң чик яшькә житкәннән соң кабул ителә алмый.

87 статья. Муниципаль хезмәт белән бәйле тыюлар

1. Муниципаль хезмәт үтү белән бәйле рәвештә, муниципаль хезмәткәргә :

1) муниципаль хезмәт вазыйфасын түбәндәге очрақларда биләргә:

а) Россия Федерациясе дәүләт вазыйфасына йә Татарстан Республикасы дәүләт вазыйфасына сайлау яисә билгеләп кую, шулай ук дәүләт хезмәте вазыйфасына билгеләнгән очрақта;

б) муниципаль вазыйфага сайлану яисә билгеләп кую;

в) һөнәри берлек органында түләүле сайланулы вазыйфага сайлану, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасын сайлап алу;

2) шәхсэн яисә ышанычлы затлар аша эшқуарлык эшчәнлеге белән шөгылләнәргә;

3) түбәндәге очрақлардан тыш, коммерция яисә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы

тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә, һөнәри берлек органында катнашудан тыш, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләре) съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу, яллаучы вәкиленең Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә алынган рәхсәте белән;

в) «Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Советы» ассоциациясендә, муниципаль берәмлекләренең башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә күрсәтү;

г) муниципаль берәмлек муниципаль берәмлекне гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешма идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукый актлар нигезендә түләүсез нигездә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраklar.

4) жирле үзидарә органында муниципаль хезмәт вазыйфасын биләгән йә федераль законнарда башкасы каралмаган булса, турыдан-туры аңа буйсынган яисә аңа буйсынган өченче зат эшләре буенча ышанычлы яисә вәкил булырга;

5) вазыйфаи торышына бәйле рәвештә яисә вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләү (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссудалар, хезмәтләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләү) алырга. Беркетмә чараларына, хезмәт командировкаларына һәм башка рәсми чараларга бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәргә алынган бүләкләр муниципаль милек дип таныла һәм муниципаль хезмәткәrlәргә акт буенча жирле үзидарә органына тапшырыла, моңа Россия Федерациясе Граждан кодексында билгеләнгән очраklar керми.

Беркетмә чарасына, хезмәт командировкасына яисә башка рәсми чарага бәйле рәвештә алган бүләкне тапшырган муниципаль хезмәткәр аны Россия Федерациясе норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә сатып алырга мөмкин:

б) физик һәм юридик затлар акчалары исәбеннән командировкаларга чыгарга, жирле үзидарә органы килешүләре буенча, шулай ук чит дәүләтләренең дәүләт хакияте органнары һәм жирле үзидарә органнары, халыкара һәм чит ил коммерциягә карамаган оешмалары белән үзара нигездә башкарыла торган командировкаларга керми;

7) вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле булмаган максатларда матди-техник, финанс һәм башка тәмин итү чараларын, башка муниципаль мөлкәтне файдалану;

- 8) муниципаль хезмэт белән бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы мәгълүматларга яисә вазыйфай бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган хезмэт мәгълүматына федераль законнар нигезендә кертелгән белешмәләрне фаш итәргә яисә кулланырга;
- 9) әгәр бу аның вазыйфай бурычларына кермәсә, жирле үзидарә органы һәм аларның житәкчеләре эшчәнлегенә карата ачыктан-ачык әйтелмәләр, фикер алышулар һәм бәяләүләр, шул исәптән массакуләм мәгълүмат чараларында, жибәрергә;
- 10) әгәр аның вазыйфай бурычларына күрсәтелгән оешмалар һәм берләшмәләр белән хезмәттәшлек керсә, район башлыгының язма рәхсәтеннән башка, чит дәүләтләрнең, халыкара оешмаларның, шулай ук сәяси партияләрнең, башка ижтимагый берләшмәләрнең һәм дини берләшмәләрнең мактаулы һәм махсус исемнәрен (фәнни берләшмәләрдән тыш) кабул итәргә;
- 11) сайлау алды агитациясә өчен, шулай ук референдум мәсьәләләре буенча агитация алып бару өчен вазыйфай нигезләмәнең өстенлекләреннән файдалану;
- 12) сәяси партияләр, дини һәм башка ижтимагый берләшмәләр мәнфәгатләрендә үз вазыйфай хәленнән файдаланырга, шулай ук күрсәтелгән берләшмәләргә муниципаль хезмәткәр буларак гавами рәвештә мөнәсәбәт белдерергә;
- 13) жирле үзидарә органнарында, башка муниципаль органнарда сәяси партияләрнең, дини һәм башка ижтимагый берләшмәләрнең (һөнәри берлекләрдән, шулай ук ижтимагый үзешчән эшчәнлекнең ветераннар һәм башка органнарыннан тыш) структураларын төзәргә яисә күрсәтелгән структуралар төзәргә ярдәм итәргә;
- 14) хезмэт бәхәсен жайга салу максатларында вазыйфай бурычларны үтәүне туктатырга;
- 15) Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясә законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясә территориясендә аларның структур бүлекчәләре составына керергә;
- 16) Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясә законнарында башкасы каралмаган булса, бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән финанслана торган түләүле эшчәнлек яллаучы (эш бирүче) вәкиленәң язма рәхсәтеннән башка шөгыйльләнергә.

2. Муниципаль район башкарма комитетының контракт буенча житәкчесә вазыйфасын биләүчә муниципаль хезмәткәр, укытучылар, фәнни һәм башка ижәт эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә хокуклы түгел. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка ижәди эшчәнлек бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясә законнарында башкасы каралмаган булса. Муниципаль районның контракт буенча башкарма комитеты житәкчесә вазыйфасын биләүчә муниципаль хезмәткәр, Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясә законнарында

башкасы каралмаган булса, идарэ органнары, попечительлэр яисэ күзэтү советлары, чит ил коммерциягэ карамаган хөкүмэт оешмаларының башка органнары һәм аларның структур бүлекчэләре составына керергә хокуксыз.

3. Граждан муниципаль хезмәттән эштән чыгарылганнан соң, вазыйфай бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган конфиденциаль характердагы белешмәләрне яисэ хезмәт мәгълүматын оешма яисэ физик затлар мәнфәгатьләрендә фаш итәргә яисэ кулланырга хокуклы түгел.

4. Муниципаль хезмәт вазыйфасын Россия Федерациясе норматив хокукый актларында билгеләнгән вазыйфалар исемлегенә кертелгән муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче граждан муниципаль хезмәттән азат ителгәннән соң ике ел дәвамында хезмәт шартнамәсе шартларында федераль законнарда каралган очрақларда оешманың гражданлык-хокукый шартнамәсе шартларында эшне биләргә һәм (яисэ) үтәргә хокуксыз, әгәр муниципаль (административ) идарәнең аерым функцияләре муниципаль хезмәткәрнең вазыйфай (хезмәт) бурычларына кергән булса, муниципаль хезмәткәрләрнең хезмәт тәртибе таләпләрен үтәү һәм Россия Федерациясе норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә мәнфәгатьләр конфликтын жайга салу буенча тиешле комиссия ризалыгыннан башка, әлегә оешмада гражданлык-хокукый шартнамә шартларында эш башкарырга хокуклы түгел.

88 статья. Муниципаль хезмәткәрне бүләкләү

1. Муниципаль хезмәткәрләргә үз вазыйфай бурычларын намуслы һәм нәтижәле үтәгән, намуслы хезмәт иткән, аеруча мөһим биремнәрне үтәгән һәм аңа карата булган кыенлыklar өчен түбәндәге төр бүләкләүләр кулланылырга мөмкин:

- 1) рәхмәт белдерү;
- 2) бер мәртәбә акчалата бүләкләү;
- 3) кыйммәтле бүләк белән бүләкләү;
- 4) законнар нигезендә дәүләт бүләкләре белән бүләкләү;
- б) муниципаль вазыйфа өчен каралган квалификация разрядын вакытыннан алда бирү яисэ квалификация разрядын квалификация разрядыннан югарырак тапшыру;
- 7) тиешле еллар эшләгән өчен пенсиягә чыгу сәбәпле бер мәртәбә бүләкләү.

2. Әлегә статьяның 1 өлешендәге 1-3,7 бүлекләрендә каралган бүләкләүләрне куллану тәртибе һәм шартлары районның муниципаль хезмәте турында нигезләмә белән билгеләнә. Район Советының Мактау грамотасы белән бүләкләү тәртибе һәм шартлары район Советы карары белән билгеләнә.

89 статья. Муниципаль хезмәткәрнең жаваплылыгы

1. Муниципаль хезмәткәргә йөкләнгән хезмәт бурычларын (дисциплинар гаеп) үтәмәгән яисэ тиешенчә үтәмәгән өчен муниципаль хезмәткәрне муниципаль вазыйфага билгеләү хокукы булган орган яисэ житәкче тарафыннан, законнар нигезендә, дисциплинар түләтүләр жайга салынырга мөмкин.

2. дисциплинар түлөтүнө куллану, шикаять бирү һәм юкка чыгару тәртибе Россия Федерациясенең хезмэт турындагы законнары белән билгеләнә.

3. Муниципаль хезмәткәр, күрсәтмәне үтәү өчен алган вәгдәсенен дөрөсләнгән очракта, язма рәвештә бу хакта күрсәтмә чыгарган житәкчесенә һәм югарырак житәкчегә кичекмәстән хәбәр итәргә тиеш. Әгәр югарырак житәкче, ә ул булмаганда - күрсәтмә чыгарган житәкче әлегә боерыкны язма рәвештә расласа, муниципаль хезмәткәр аны башкарырга тиеш, моңа административ яисә жинаять жәзасына тартыла торган гамәл булган очраklar керми.

Муниципаль хезмәткәрләргә хокуксыз боерыкны үтәгән өчен жаваплылыкны әлегә боерыкны раслаган житәкче үти.

4. Муниципаль хезмәткәр гражданның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозуга илтүче гамәлләр яисә гамәл кылмау өчен федераль законда каралган жаваплылыкка ия.

90 статья. Муниципаль хезмәткәр өчен гарантия

1. Муниципаль хезмәткәргә түбәндәгеләр гарантияләнә:

- 1) аның вазыйфай бурычларын үтәвен тәмин итә торган эш шартлары;
- 2) акчалата түләү һәм башка түләүләр;
- 3) законнар нигезендә еллык түләүле отпуск
- 4) аңа һәм аның гаилә әгъзаларына медицина хезмәте күрсәтү, шул исәптән аны пенсиягә чыкканнан соң;
- 5) федераль закон нигезендә тиешле еллар эшләгән өчен пенсия белән тәмин итү;
- 6) аның вазыйфай бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә сәламәтлеккә һәм мөлкәткә зыян китерү очрагына мәжбүри дәүләт иминләштерүе;
- 7) ул муниципаль хезмәтне үткән вакытта яисә аны туктатканнан соң авыруы яисә хезмәткә сәләтлеләгән югалткан очракта, әмма ул вазыйфай бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә килеп житкән мәжбүри дәүләт социаль иминиятләштерүе;
- 8) аны һәм аның гаилә әгъзаларын законнарда билгеләнгән тәртиптә көчләүдән, янаулардан, вазыйфай бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә башка хокуксыз гамәлләрдән яклау;
- 9) законнарда, районның муниципаль хезмәте турындагы нигезләмәдә билгеләнгән очраklarда акчалата түләү сакланып калган район бюджеты акчалары исәбеннән һөнәри янадан әзерлек (квалификация күтәрү), квалификацияне күтәрү;
- 10) федераль законда каралган очраklarдан тыш, муниципаль хезмәтнең башка вазыйфасына күчәрүгә аның ризалыгын алуның мәжбүрилегенә;
- 11) Акчалата түләүне һәм башка түләүләргә кануннарда һәм әлегә Устав билгеләгән тәртиптә индексацияләү.

2. Муниципаль хезмәткәргә районның муниципаль хезмәте турындагы законнары, Нигезләмә нигезендә чыгымнар түләнә һәм хезмәт командировкалары, муниципаль хезмәткә кабул итүгә, муниципаль хезмәтнең башка вазыйфасына күчәрелүгә, муниципаль хезмәткә башка жирлеккә юллануга бәйле рәвештә башка

компенсациялар бирелә, шулай ук моның белән бәйле транспорт чыгымнары һәм торак өчен түләү чыгымнары кире кайтарыла.

3. Муниципаль хезмәткәргә муниципаль хезмәтне үтү шартларына карап хезмәт транспорты бирелә яисә хезмәт максатларында шәхси транспорттан файдалануга бәйле чыгымнар районның муниципаль хезмәт турында нигезләмәдә билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә кайтарыла.

4. Жирле үзидарә органын юк иткәндә яисә аның штатын кыскартканда (муниципаль хезмәтнең муниципаль вазыйфасын кыскартканда) муниципаль хезмәткәргә, шул ук жирле үзидарә органында эш бирү мөмкинлеге булмаса, аның һөнәрен, квалификациясен һәм элек биләгән вазыйфасын исәпкә алып, муниципаль хезмәтнең башка вазыйфасы тәкъдим ителергә тиеш.

Билгесез срокка хезмәт шартнамәсе төзегән муниципаль хезмәткәргә эшкә урнашу мөмкин булмаганда, муниципаль хезмәт вазыйфасын эштән чыгарганчы биләп торган һәм өзлексез хезмәт стажын яңадан эзерләү (квалификацияләү) чорына, шулай ук муниципаль хезмәтнең башка вазыйфасын биләү мөмкинлеген саклап, яңадан һөнәри эзерлек (яңадан квалификацияләү) гарантияләнә.

Муниципаль хезмәткәргә шулай ук оешма бетерелүгә, хезмәткәрләр саны яисә штаты кыскаруга бәйле рәвештә хезмәткәрләр өчен хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән башка гарантияләр дә бирелә.

5. Районның муниципаль хезмәте турында нигезләмәдә муниципаль хезмәткәр өчен өстәмә гарантияләр каралырга мөмкин.

6. Муниципаль хезмәткәрләр өчен гарантияләр бирүгә бәйле чыгымнар, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында башкасы каралмаган булса, район бюджеты исәбеннән башкарыла.

91 статья. Муниципаль хезмәткәрнең акчалата эчтәлегә

1. Муниципаль хезмәткәрнең акчалата тәмин ителеше муниципаль хезмәткәрнең үзе биләгән муниципаль хезмәт вазыйфасы нигезендә вазыйфай окладка һәм «Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт турында» Татарстан Республикасы законы һәм районның муниципаль хезмәте турындагы нигезләмә нигезендә билгеләнгән вазыйфай окладка айлык өстәмә түләүләрдән гыйбарәт.

2. Муниципаль хезмәткәрнең вазыйфай оклады күләме, вазыйфай окладка өстәмәләр билгеләү һәм башка өстәмә түләүләр күләме, әгәр федераль законда, Татарстан Республикасы законында башкасы билгеләнмәгән булса, Район Советы карары белән билгеләнә.

3. Айлык хезмәт хакының күләме, инфляция (куллану бәяләре) дәрәжәсен исәпкә алып, район Советы карары нигезендә ел саен арттырыла (индекслана).

XIV бүлек РАЙОННЫҢ ИКЪТИСАДЫЙ НИГЕЗЕ

92 статья. Районның икътисадый нигезе

Районның икътисадый нигезен районның муниципаль милкендәге мөлкәт, район бюджеты акчалары, шулай ук районның мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

93 статья. Районның муниципаль мөлкәте

1. Район милкендә булырга мөмкин:

1) район чикләрендә жирлекләрне электр һәм газ белән тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, шулай ук мондый автомобиль юлларына хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) район территориясендә жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен билгеләнгән пассажирлар транспорты һәм башка мөлкәт;

4) район территориясендә гадәттән тыш хәлләр нәтижәләрен кисәтү һәм бетерү өчен билгеләнгән мөлкәт;

5) муниципаль полиция тарафыннан район территориясендә жәмәгать тәртибен саклауны оештыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

6) һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта (тулы) гомуми белем бирүне тәмин итү, шулай ук каникуллар вакытында балаларга өстәмә белем бирү һәм ял итүне оештыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

7) район территориясендә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтү (санитар-авиация ярдәменнән тыш) өчен билгеләнгән мөлкәт, амбулатория-поликлиника, стационар-поликлиника һәм хастаханә учреждениеләрендә, хатын-кызларга йөклелек чорында һәм бала тапканнан соң медицина ярдәме күрсәтү өчен беренчел медицина-санитария ярдәме күрсәтү;

8) көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өчен билгеләнгән мөлкәт;

9) архив фондлары, шул исәптән жир төзелеше һәм шәһәр төзелеше документлары кадастры, шулай ук күрсәтелгән фондларны саклау өчен билгеләнгән мөлкәт;

10) район территориясендә жирлекара күмү урыннарын тоту һәм ритуаль хезмәтләр оештыру өчен билгеләнгән жир кишәрлекләрен дә кертеп, мөлкәт;

11) жирлекара китапханәләр мөлкәте;

12) муниципаль хокукый актларны, башка рәсми мәгълүматны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен кирәкле мөлкәт;

13) Районның муниципаль милкенә федераль законнар нигезендә кертелгән жир кишәрлекләре;

14) ике һәм аннан күбрәк жирлек территорияләрендә яисә муниципаль районның авылара территориясендә урнашкан буалар, су белән капланган карьерлар;

15) район территориясендә жирле әһәмияттәге дөвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны саклауны булдыру, үстерү һәм тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

- 16) муниципаль район составына керүче жирлекләрне ял итүне оештыру һәм мәдәният оешмаларының хезмәт күрсәтүләре белән тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;
- 17) муниципаль район территориясендә физик культураны һәм массакуләм спортны үстерү өчен билгеләнгән мөлкәт;
- 18) халыкны һәм муниципаль район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау оештыру өчен билгеләнгән мөлкәт;
- 19) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау өчен билгеләнгән мөлкәт;
- 20) Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән очракларда мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләр) тарихи-мәдәни әһәмияттәге категориясенә бәйсез рәвештә;
- 21) муниципаль район территориясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шул исәптән кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм итү инфраструктурасын булдыру һәм үстерү өчен;
- 22) район территориясендә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Район милкендә билгеләнгән милек булырга мөмкин:

1) федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда районның жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен, шулай ук районның жирле үзидарә органнарының аларга «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә тапшырылган аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) район Советының норматив хокукый актлары нигезендә районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәмин итү өчен;

3) район жирле үзидарә органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрен хәл итү өчен.

94 статья. Районның муниципаль мөлкәтен биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Районның жирле үзидарә органнары, әлегә Устав белән билгеләнгән вәкаләтләр бүлешүне исәпкә алып, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм район жирле үзидарә органнарының алар нигезендә кабул ителә торган норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль мөлкәткә мөстәкыйль ия булалар, файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Районның жирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими

файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә башка килешүләр башкарырга, читләштерергә, башка килешүләр башкарырга хокуклы.

95 статья. Районның муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә район Советы карарлары белән билгеләнә.
2. Муниципаль мөлкәтне файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан керемнәр район бюджетына керә.

96 статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Районның жирле үзидарә органнары әлеге Устав билгеләгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне төзәргә, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләренә гамәлгә ашыру өчен кирәкле хужалык жәмгыятьләре, шул исәптән муниципальара оешмалар төзүдә катнашырга хокуклы.
2. Районның жирле үзидарә органнары район исемнән муниципаль учреждениеләрнең йөкләмәләре буенча субсидия белән җавап бирәләр һәм аларны үтәүне федераль законда билгеләнгән тәртиптә тәмин итәләр.

97 статья. Районның жирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Районның жирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, федераль законда, Татарстан Республикасы законында башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамәчел нигездә төзелә.

XV бүлек РАЙОННЫҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

98 статья. Район бюджеты

1. Районның үз бюджеты бар.
2. Район бюджеты район Советының норматив хокукый акты формасында эшләнә һәм раслана.
3. Район бюджетында районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга җибәрелә торган керемнәр һәм районның жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән район бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.

4. Районның жирле үзидарә органнары федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә алар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына район бюджетының үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра.

99 статья. Районда бюджет процессы

1. Район бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен күзәтү районның жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла. Район бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Район бюджеты проекты, район Советының район бюджетын раслау турындагы карары, аның үтәлеше турында еллык отчеты, район бюджетын үтәү барышы һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре саны турында квартал саен бирелә торган белешмәләр, аларны акчалата тотуга факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

3. Район бюджеты проекты өч елга төзелә һәм раслана (чираттагы финанс елы һәм план чоры).

4. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проекты районның чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында районның социаль-иқътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә районның башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда, аның таләпләрен үтәгән килеш кабул ителә торган һәм район Советының муниципаль хокукый акты нигезендә төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проектының түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясе Президентының бюджет юлламасында;
Рәиснең Татарстан Республикасы Дәүләт Советына юлламасы;
районның социаль-иқътисадый үсешен фаразлау;
районның бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре.

8. Районның социаль-иқътисадый үсеш фаразы кимендә өч елга әзерләнә.

Районның социаль-иқътисадый үсеше фаразы ел саен Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә муниципаль район башкарма комитетының вәкаләтле органы тарафыннан эшләнә.

Муниципаль районның социаль-иқътисадый үсеше фаразын районның башкарма комитеты хуплый һәм район бюджеты проектының кертү белән бер үк вакытта район Советына жиберелә.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына социаль-иқътисадый үсеш фаразы план чоры параметрларын төгәлләштерү һәм план чорының икенче ел параметрларын өстәү юлы белән эшләнә.

Социаль-икътисадый үсеш фаразына аңлатма язуында фараз параметрларын нигезләү, шул исәптән аларны фаразлана торган үзгәрешләрнең сәбәпләрен һәм факторларын күрсәтеп, элек расланган параметрлар белән чагыштыру китерелә.

Муниципаль район бюджеты проекты төзү яисә карау барышында муниципаль районның социаль-икътисадый үсеш фаразын үзгәртү бюджет проектының төп характеристикаларын үзгәртүгә китерә.

9. Районның урта сроклы финанс планы дигәндә район бюджетының төп параметрларын үз эченә алган документ аңлашыла.

Районның уртача сроклы финанс планы, Россия Федерациясе бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы нигезләмәләрен үтәп, районның башкарма комитеты билгеләгән рәвештә һәм тәртиптә ел саен эзерләнә.

Районның урта сроклы финанс планы проекты районның башкарма комитеты тарафыннан раслана һәм район Советына бюджет проекты белән бергә жибәрелә.

Районның урта сроклы финанс планы күрсәткечләре һәм район бюджеты проектының төп күрсәткечләре бер-берсенә туры килергә тиеш.

Районның расланган уртача сроклы финанс планында түбәндәге параметрлар булырга тиеш:

район бюджеты һәм районның берләштерелгән бюджеты керемнәренә һәм чыгымнарының фаразлана торган гомуми күләмен;

бюджет акчаларының баш күрсәтмәчеләре буенча бюджет ассигнованиеләре күләмнәре бюджетлар чыгымнары классификациясенә бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары һәм чыгымнар төрләре буенча;

муниципаль берәмлекләрнең бюджет тәэмин ителешен тигезләүгә дотацияләр муниципаль берәмлекләр арасында чираттагы финанс елында һәм план чорында бүлү;

Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә торган (тиешле) жирле бюджетларга салым керемнәренән чигерүләрнең нормативлары;

бюджет кытлыгы (профициту);

елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елы (чираттагы финанс елы һәм план чоры елы) артыннан килүче муниципаль бурычның югары чиге.

Муниципаль районның башкарма комитеты тарафыннан районның уртача финанс планының өстәмә күрсәткечләрен раслау каралырга мөмкин.

Районның урта сроклы финанс планы күрсәткечләре индикатив характерга ия һәм чираттагы финанс елына һәм план чорына районның уртача сроклы финанс планын эшләгәндә һәм раслаганда үзгәртелергә мөмкин.

Районның уртача ашыгыч финанс планы план чорына күрсәтелгән план параметрларын һәм план чорының икенче елына параметрлар өстәүне төгәлләштерү юлы белән эшләнә.

Районның урта сроклы финанс планы проектына аңлатма язуында урта сроклы финанс планы параметрларын нигезләү, шул исәптән аларны, планлаштырылган үзгәрешләрнең сәбәпләрен күрсәтеп, алдан хупланган параметрлар белән чагыштыру да китерелә.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турындагы карарда бюджет керемнәренә гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициту керә торган бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турындагы карарда Россия Федерациясенең бюджет законнары белән билгеләнмәгән очракта, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында керемнәрне бүлү нормативлары, шулай ук керемнәр төренең төркемнәре, ярдәмче төркемнәре һәм статьялары буенча район бюджеты керемнәренең фаразлана торган күләмнәре булырга тиеш.

12. Район бюджеты турындагы карар белән түбәндәгеләр билгеләнә:

район бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлегенә;

район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлегенә;

чираттагы финанс елына һәм план чорына чыгымнарның ведомство структурасында бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары һәм чыгымнар төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү;

гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә жибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

район бюджеты чыгымнарының гомуми күләме план чорының беренче елына район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменен кимендә 2,5 проценты күләмендә, план чорының икенче елында район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменен кимендә 5 проценты күләмендә шартлы расланган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме;

чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясе Бюджет кодексының 96 статьясында билгеләнгән район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;

елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елыннан һәм план чорының елдан-ел килүче, муниципаль эчке бурычның югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиге күрсәтеләп;

район бюджетының тиешенчә Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән башка күрсәткечләре һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, район Советының муниципаль хокукый актлары белән.

13. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм бюджет проектының икенче ел план чоры параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның планлаштырылган чорының икенче елы күрсәткечләрен раслай.

Раслана торган районның план чоры параметрларын төгәлләштерү түбәндәгеләренә күздә тотала:

1) чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турындагы карар проектына карау предметы булган күрсәткечләренә төгәлләштерүне раслау;

2) район бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрән арттыруны яисә кыскартуны раслау йә аңа район бюджеты чыгымнарының өстәмә максатчан статьялары һәм (яисә) төрләрә буенча бюджет ассигнованиеләрән кергү.

14. Районның чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта район Советына түбәндәгеләр тапшырыла:

чираттагы финанс елына һәм план чорына районның бюджет һәм салым сәясәтенә төп юнәлешләрә;

агымдагы финанс елының узган чорында районның социаль-иқтисадый үсешенә яқынча йомгақлар һәм агымдагы финанс елында районның социаль-иқтисадый үсешенә көтелә торган нәтижәләрә;

районның чираттагы финанс елына һәм план чорына социаль-иқтисадый үсеш фаразын;

чираттагы финанс елына һәм план чорына районның берләштерелгән бюджетының төп характеристикаларын фаразлау (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты);

район бюджеты проектына аңлатма;

бюджетара трансфертларны бүлүнә методикалары (методикалары проектлары) һәм исәпләрә;

муниципаль бурычның өске чиге чираттагы финанс елы ахырына һәм план чорының һәр елы ахырына;

чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль эчке кертемнәр программасы проекты;

чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль гарантияләр программалары проектлары;

агымдагы финанс елына бюджетның көтелгән үтәлешен бәяләү;

күрсәтелгән бюджет сметаларына карата районның вәкиллеке органнары, суд системасы органнары, район Советы тарафыннан булдырылган муниципаль финанс контроле органнары тарафыннан тәкъдим ителгән күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата район финанс-бюджет палатасы белән каршылыклар барлыкка килгән очракта, тапшырыла;

Россия Федерациясә Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында һәм әлегә Устав тарафыннан билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

15. Чираттагы финанс елында һәм план чорында бюджет ассигнованиеләрәнә иң чик күләме муниципаль район Советының норматив актларында билгеләнгән чыгым йөкләмәләрән финанс белән тәмин итү өчен житәрлек булмаса, чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет турында район Советы карары белән чираттагы финанс елында һәм район Советы норматив актларының план чорындагы кайбер нигезләмәләрәнә гамәлдә булуын туктатып тору күздә тотылса, чираттагы финанс елында һәм (яисә) план чорында финанслау чыганақлары белән тәмин ителмәгән, һәм (яисә) районның чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет турындагы карар проекты белән бер үк вакытта кертелгән аерым норматив акты тарафыннан район Советы норматив актларының нигезләмәләрән үз көченә кергү (гамәлдән чыгару) срокларын үзгәртү карала.

16. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

17. Районның башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турында карар проектын агымдагы елның 15 ноябриннән дә соңга калмыйча район Советы каравына кертә.

18. Район бюджетының чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны район Советының муниципаль хокукый акты билгеләгән раслау тәртибе чираттагы финанс елына бюджет турындагы карар үз көченә керүне, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

19. Район бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яисә) район бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елның 31 декабринә кадәр гамәлдә була.

Район бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә кул куйганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

20. Районның жирле үзидарә органнары район бюджетының баланслылыгын, бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, дефицит күләме, муниципаль бурыч күләме һәм структурасы, районның бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча Татарстан Республикасы законнарының һәм федераль законнарның үтәлешен тәмин итә.

21. Район бюджетында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар өлеше (субвенцияләрдән, шулай ук муниципаль берәмлекләргә Россия Федерациясе Инвестиция фонды акчалары исәбеннән бирелә торган субсидияләр һәм бюджетара трансфертлар, төзелгән килешүләр нигезендә жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен) һәм (яисә) соңгы өч хисап финанс елында түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре район бюджетының үз керемнәре күләменен 70 процентыннан артып киткән очракта, түбәндәге чаралар гамәлгә ашырыла:

1) чираттагы финанс елыннан башлап, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән тиешле жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләрне хәл итүгә бәйле булмаган чыгым йөкләмәләрен билгеләүне һәм үтәүне тыю;

2) Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы белән бюджет акчаларыннан файдалануның нәтижәлелеген арттыру һәм жирле бюджетның салым һәм салым булмаган керемнәре керемнәрен арттыру чаралары турында килешүләр төзү;

3) районның район Советына чираттагы финанс елына һәм план чорына кертелгән Россия Федерациясе бюджет законнары таләпләренә туры килүе турында бәяләмә эзерләү өчен кирәкле документларны һәм материалларны Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына районның башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә тапшыру;

4) район бюджетының Татарстан Республикасы контроль органнары тарафыннан үтөлеше турындагы еллык хисапның ике елга кимендә ике тапкыр тышкы тикшерүен үткөрү;

5) федераль законнарда билгеләнгән башка чаралар.

22. Район бюджеты керемнәре Россия Федерациясенең бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

23. Район бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

24. Федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, район бюджеты чыгымнарын дәүләт хакимиятенә федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрән финанслауга рөхсәт ителми.

25. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Муниципаль милектәге капитал төзелеш объектларына бюджет инвестицияләрен гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре смета бәясенә инвестиция проектлары нигезендә районның капитал кертемнәре программасына кертелгән 10 млн. сумнан артык суммада чагылыш таба, чыгымнарның ведомство структурасы составындагы район бюджеты турындагы карарда һәр инвестиция проекты һәм аңа туры килә торган чыгымнар төре буенча аерым чагылыш таба.

Муниципаль милектәге капитал төзелеш объектларына бюджет инвестицияләрен гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре районның капитал кертемнәре программасына кертелгән 10 млн. сумнан артык смета бәясе инвестиция проектлары нигезендә һәр инвестиция проекты һәм аңа туры килә торган чыгымнар төре буенча аерым чагылыш таба.

26. Районда бюджет процессы бюджет процессын җайга сала торган Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарына туры китереп гамәлгә ашырыла.

100 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс ягынан һәм башкача тәмин итү

1. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәмин итү чыганагы булып, районның тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында Татарстан Республикасы бюджетынан инициатив түләүләр һәм (яисә) бюджетара трансфертлар күләмнәрен исәпкә алып, инициатив проектларны гамәлгә ашыруга җирле бюджет турындагы карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре тора.

2. Инициатив түләүләр дигәндә, конкрет инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында Россия Федерациясе законнары нигезендә ирекле нигездә түләнгән торган һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә җирле бюджетка

күчерелә торган гражданның, индивидуаль эшкурларның һәм төзелгән юридик затларның акчалары аңлашыла.

3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив түләүләр аларны жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив түләүләрнең калган өлеше барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән түләүләр аларны жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Жирле бюджетка күчерелгән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив түләүләр суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртибе район Советы карары белән билгеләнә.

4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыяры һәм (яисә) хезмәт катнашуы рәвешендә дә тәмин ителергә мөмкин.

101 статья. Муниципаль характердагы жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү чыгымнары

1. Район составына керүче жирлекләр жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итүгә бюджетара субсидияләргә түбәндәге максатларда күчерәләр:

муниципаль район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясә законнары нигезендә башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыру;

халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм район чикләрендә жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

муниципаль район территориясендә (аерым территорияләр халкын медицина-санитария тәмин итү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы буйсынуындагы медицина учреждениеләрендә медицина ярдәме белән тәмин ителә торган территорияләргә Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан расланган исемлегенә кертелгән жирлекләр территорияләреннән тыш) амбулатор-поликлиника, стационар-поликлиника һәм хастаханә учреждениеләрендә, ашыгыч медицина ярдәме күрсәтү (санитария-авиация учреждениеләреннән тыш), йөкләлек чорында, бала тапканнан соң хатын-кызларга медицина ярдәме күрсәтү;

көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыру;

жирлекләргә архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архив төзү һәм аны карап тоту.

2. Күрсәтелгән бюджетара субсидияләргә күләме Район Советы карары һәм жирлекләргә вәкилле органнарының жирле бюджет елы турындагы карарлары белән районның барлык тиешле жирлекләргә өчен бердәм булган норматив буенча бер кешегә яисә муниципаль хезмәтләрдән файдаланучыга исәпләгәндә раслана.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органы район бюджетының район бюджетына бюджетара субсидияләргә күчерү өлешендә карары үтәлмәгән очракта, бюджетара субсидияләр суммасы федераль салымнар һәм жыемнардан, махсус салым режимнарында, жирле бюджетка күчерелергә тиешле салымнардан керемнәр

исәбеннән, районның Финанс-бюджет палатасында билгеләнгән тәртиптә, Россия Федерациясе Финанс министрлыгы билгеләгән гомуми таләпләрне үтәп, алына.

102 статья. Муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар кайтартуга, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру

1. Муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру дәүләт һәм муниципаль ихтыяжлар өчен заказлар урнаштыру турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә башкарыла.
2. Муниципаль контрактлар бюджет йөкләмәләре лимитлары чикләрендә төзелә һәм түләнә.

103 статья. Район гражданның үзара салым акчалары

1. Гражданның үзара салым акчалары дигәндә гражданның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләргә хәл итү өчен башкарыла торган түләүләргә аңлашыла. Гражданның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме район халкы өчен бертигез дәрәжәдә билгеләнә, моңа район халкының гомуми саныннан 30 проценттан да артмаган һәм түләүләр күләме кимергә мөмкин булган аерым категория гражданны керми.

2. Әлеге статьяның 1 пунктында күрсәтелгән гражданның бер тапкыр бирелә торган түләүләргә кергү һәм куллану мәсьәләләргә жирле референдумда хәл ителә.

3. Гражданның бер тапкыр түләнә торган түләүләргә жыю турында жирле референдум карары басылып чыкканнан соң район башкарма комитеты:

- гражданны үзара салым акчаларын туплау өчен район территориясендә урнашкан Россия Банкы учреждениесендә махсус счет ача;
- Референдум карарында каралган эшләргә башкаруны оештыра һәм әлеге карарда каралган тәртиптә аларның үтәлеше турында район халкы алдында хисап тотта.

4. Гражданның үзара салым акчалары район бюджетының үз керемнәренә керә.

104 статья. Районның муниципаль бурычлары

1. Район район бюджеты кытлыгын финанслау һәм бурыч йөкләмәләргә каплау максатларында муниципаль эчке алынмаларны башкаруга хокуклы.

2. Район муниципаль алынмаларны, шул исәптән муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә чыгару юлы белән, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодекслары һәм әлеге Устав нигезендә гәмәлгә ашыруга хокуклы.

3. Район исемнән муниципаль алынмаларны гәмәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә районның башкарма комитетына карый.

4. Агымдагы финанс елы башына район бюджетының калган средстволары агымдагы финанс елында район бюджеты турындагы карар белән район бюджеты кытлыгын финанслауның күрсәтелгән чыганагы буларак каралган чаралар күләменнән артыграк күләмдә касса өзеклекләрен каплауга жибәрелергә мөмкин.

105 статья. Бюджет хисаплылыгын төзү

1. Бюджетны исәпкә алу һәм бюджет хисаплылыгы нигезләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән билгеләнә.

2. Бюджет хисабы түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) бюджет үтәлеше турында хисап;
- 2) бюджет үтәлеше балансы;
- 3) эшчәнлекнең финанс нәтижәләре турында хисап;
- 4) акча чараларының хәрәкәте турында хисап;
- 5) аңлатма язуы.

3. Бюджет үтәлеше турында хисапта Россия Федерациясенең бюджет классификациясе нигезендә бюджет дефицитын финанслау керемнәре, чыгымнары һәм чыганаclarы буенча бюджет үтәлеше турындагы мәгълүматлар бар.

Бюджет үтәлеше балансында бюджет исәбе счетлары буенча хисап чорының беренче һәм соңгы көннәрендә финанс булмаган активлар, Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъектлары һәм муниципаль берәмлекләр турында белешмәләр бар.

Эшчәнлекнең финанс нәтижәләре турында хисап хисап хисап чорында эшчәнлекнең финанс нәтижәләре турында белешмәләр бирә һәм дәүләт идарәсе секторының операцияләрен классификацияләү кодлары буенча төзелә.

Акчаларның хәрәкәте турында хисап бюджетларның дәүләт идарәсе секторының операцияләр классификациясе кодлары буенча счетларын чагылдыра.

Аңлатмалы язуда бюджет үтәлеше турында хисап рәвешендә тапшырылган өстәмә мәгълүматны Россия Федерациясе Финанс министрлыгының норматив хокукый актларында билгеләнгән мәгълүматны ачуга таләпләр нигезендә бюджетның үтәлеше турында мәгълүмат бар.

4. Бюджет средстволарын алучылар (бюджет акчаларын алучылар) тарафыннан, бюджет исәбенә алуның һәм бюджет хисаплылыгының бердәм методологиясен үтәп, финанс мәгълүматын детальләштерүне тәмин итә торган ведомство (эчке) актлары кулланылырга мөмкин.

5. Бюджет акчаларының баш администраторлары бюджет акчаларын алучылар (боерык бирүчеләр), бюджет керемнәре администраторлары, бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarы администраторлары тарафыннан тапшырылган бюджет хисабы нигезендә бюджет хисабын төзиләр.

Бюджет акчаларының баш администраторлары билгеләнгән срокларда районның финанс-бюджет палатасына жыелма бюджет хисабын тапшыралар.

6. Районның, муниципаль берәмлекләренең бюджет хисабы тиешле бюджет акчаларының баш администраторларының жыелма бюджет хисабы нигезендә районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан төзелә.

7. Районның һәм муниципаль берәмлекләрнең бюджет хисабы - еллык. Бюджет үтәлеше турында хисап квартал саен исәпләнә.

8. Районның, муниципаль берәмлекләрнең бюджет хисабы район башкарма комитетына финанс-бюджет палатасы тарафыннан тапшырыла.

9. Район бюджетының, жирле бюджетның беренче кварталда, яртыеллыкта һәм агымдагы финанс елының тугыз аенда үтәлеше турындагы хисап районның башкарма комитеты тарафыннан раслана һәм тиешенчә район Советына һәм районның контроль-хисап палатасына жибәрелә.

Районның контроль-хисап палатасы квартал саен район бюджетының үтәлеше турында мәгълүмат бирә, анда агымдагы елга район бюджеты турындагы карар белән расланган күрсәткечләр һәм гамәлдәге законнарның бюджет процессында катнашучылар тарафыннан үтәлүе хакында фактта мәгълүматлар китерелә.

Район бюджетының, жирле бюджетларның үтәлеше турында еллык хисаплар тиешенчә район Советы карары, муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органының муниципаль хокукый акты белән расланырга тиеш.

106 статья. Районның жирле бюджетын үтәү

1. Районның жирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Район бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның бирелгәнлеге нигезендә үтәлә.

3. Район бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, район бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Район бюджетын үтәү районның жыелма бюджет язмасы һәм районның касса планы нигезендә оештырыла.

107 статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен, физик затларга район бюджетыннан бүтән түләүләр буенча гавами норматив йөкләмәләрне һәм йөкләмәләрне, шулай ук муниципаль контрактлар, бюджеттан акчалар бирү турында шартнамәләр (киләшүләр) шартларын үтәүне жайга сала торган хокукый актлар нигезләмәләрен үтәүне тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм аннан соңгы финанс контроленә бүленә.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле районның контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлеге булып тора.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә эчке муниципаль финанс контроле районның финанс-бюджет палатасының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Якынча контроль район бюджетын үтәү процессында бюджет хокук бозуларын кисәтү һәм кисәтү максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Алдагы контроль аны үтәүнең законлылыгын, исәпкә алуның һәм хисаплылыкның дәрәсләгән билгеләү максатларында район бюджетын үтәү нәтижәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XVI бүлек УСТАВЫ РАЙОННЫҢ ПРИНЯТИЕ. ХАЛКЫ ҺӘМ БИРЕМНӘРГӘ ӨЧЕН КҮРЕНЕШ

108 статья. Район Уставы проекты эзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында район Советы карары проекты район башлыгының, район Советы депутатларының, район башкарма комитеты житәкчесенең, территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, гражданның инициативалы төркемнәренең район Советына кертелә ала.

2. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты эзерләү өчен район Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Район уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы карары проекты, аларны караган көнгә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, район Советы тарафыннан күрсәтелгән Устав проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибенең, район Советының күрсәтелгән карары проектының бер үк вакытта бастырып чыгарылуы (халыкка житкерелүе) һәм шул ук вакытта гражданның аны тикшерүдә катнашу тәртибенең рәсми басылып чыгуы (халыкка житкерелүе) белән бастырып чыгарылырга тиеш.

Район Уставына үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук күрсәтелгән үзгәрешләр район уставын Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга туры китерү максатларында кертелсә, гражданның анда фикер алышуда катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

4. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы карары нигезендә, аларны карау алдыннан, район Советы сессиясендә халык алдында тыңлаулар уздырыла, Уставка үзгәрешләр бары тик жирле әһәмияттәге мәсьәләләр Уставында беркетелә торган мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләрне Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш.

109 статья. Район Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Район Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектын карау район Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укуда район Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Район Уставы проекты, әлеге Уставка беренче укылышта үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты кабул ителгәннән соң, күрсәтелгән проект Төзәтмәләр кертү өчен хокук чыгару инициативасы хокукына ия субъектларга жибәрелә.

3. Район уставы, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында район Советы карары район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән өчтән ике өлешкә кабул ителә. Район башлыгының тавышы район Уставын кабул иткәндә, район Советының уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары район Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

110 статья. Район Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карарлар

1. Район уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында район Советы карары кабул ителгәннән соң район башлыгы тарафыннан Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының Татарстан Республикасы буенча идарәсенә федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен жибәрелә.

2. Район уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы карары, аларны дәүләт теркәвеннән соң рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) һәм, аларны рәсми бастырып чыгарганнан соң, Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында (kamskoye-ustye.tatarstan.ru), Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында (pravo.tatarstan.ru) «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» Россия Минюсты порталында (<http://pravo-minjust.ru>, <http://pravo-pro-pro.ru>, minf.ru, теркәлү челтәре сыйфатында теркәлү: 2018 елның 24705 мартындагы 2477703.ru) рәсми порталында үз көченә керә.

Район Башлыгы “Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәве турында” 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр кертү турында муниципаль берәмлек уставы, муниципаль хокукый акт турында белешмәләр кертү хакында хәбәр ителгән көннән алып жиде көн эчендә район Уставына, район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш.

3. Район Уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртүче үзгәрешләр һәм өстәмәләр жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (район Уставын федераль законнарга туры китерү очракларынан, шулай ук жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затларын сайлау вәкаләтләре, вәкаләтләре, вәкаләтләре үзгәрү, сайланулы вазыйфай затларын сайлау тәртибеннән тыш), район Уставына күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт кабул иткән район Советының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң, э

район Советы төзелгән очракта, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 35 статьясындагы 5 өлешенң 1 пункты һәм 1 пункты нигезендә, район башлыгының күрсәтелгән хокукый актка үзгәрешләр кертү турында муниципаль хокукый актка кул куйган вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң, үз көченә керә.

4. Әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул рәсмиләштерелергә мөмкин:

1) район башлыгы - район Советы рәисе кул куйган район Советы карары;

2) район Советы (гражданныр жыены) кабул иткән һәм район башлыгы кул куйган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта аны кабул итү турындагы район Советы (гражданныр жыены) карарының реквизитлары күрсәтелә. Мондый карарга район Советының күчмә нигезләмәләрен һәм (яисә) район уставына кертелә торган үзгәрешләренң һәм өстәмәләренң үз көченә керүе турындагы нормаларын кертү рөхсәт ителми.

5. Район уставын федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү әлеге закон актларында билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Федераль законда, Татарстан Республикасы законында күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, район уставын федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү срогы тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы законы үз көченә керү датасын, муниципаль хокукый акт проекты рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм гавами тыңлауларда район уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аның буенча гражданныр тәкъдимнәрен исәпкә алу, район Советы утырышларының чиратлылыгы чорын, мондый муниципаль хокукый акты дәүләт теркәве һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) срокларын исәпкә алып билгеләнә һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

6. Район уставын яңа редакциядә район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән кую рөхсәт ителми. Бу очракта районның яңа Уставы кабул ителә, ә моңа кадәр гамәлдә булган район Уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акты районның яңа Уставы үз көченә кәргән көннән үз көчләрен югалткан дип таныла.

Кама Тамагы муниципаль районы Башлыгы,
муниципаль районы Советы рәисе

Н. А. Вазыйхов